mihi libertatem permittetis, quam cupio, & liberabitis me de carcere hoc terreno, ut regnem in cælo. Si me ignibus, vel ardentibus prunis damnaveritis; ego jam alias ſuperavi flammas, aliosque æſtus concupiſcentiæ reſiſtens. Quodcumque ſupplicium mihi irrogaveritis, moleſtum, & grave mihi eſſe non poteſt; nam cor habeo caritate ſuccenſum, ad illud non perferendum dumtaxat, verum etiam concupiſcendum. *Idem in Panegyrico S. Pauli.*

Tyranni obſtupeſcebant propter martyrum conſtantiam.

Martyres prodibant coram Tyrannis, eiſque conſtanter reſpondebant, ita ut illis terrorem, ac ſtuporem injicerent. Tradebantur lictoribus excruciandi, comburendi, crucifigendi: & illi in teterrimis doloribus ſuis gratulabantur, & ſuaviſſimis deliciis reficiebantur: At enim, hæc erant miracula: Eſto; Sed Deus idem, qui hæc in illis operabatur, nonne data paritate, & ſecundum varios paſſionum ſtatus, quibus affligimur, eadem in nobis valet operari? Non vult? Nonne idem eſt J. C., qui nobis ſuam offert gratiam hac nobis dumtaxat conditione propoſita, ut nos crucem illius arripiamus, & cum illo ſimul eamdem bajulemus? Numquid nimis petit a nobis cum ait: *Venite ad me, & ego reficiam vos.* (*Matth. c. 11.*) Proficiamus, dilectiſſimi auditores, ſubſidio adeo præſenti, atque efficaci. Millies benedicamus Deo huic Salvatori, quod voluerit hoc pacto ipſe ille, & exemplo ſuo, & gratiæ ſuæ impreſſione omnes vitæ hujus ærumnas mulcere. Satis ſuperque erat efficere, ut inde merita, ac ſalutem perciperemus, ſed hoc illi ſatis non eſſe ratus eſt. Vult præterea, ut ex hoc temporis articulo, uti dicebat olim diſcipulis ſuis, triſtitia noſtra vertatur in gaudium: *Triſtitia veſtra vertatur in gaudium.* (*Joann. c. 15.*) Vult, nos veritatem verbi illius experiri, ubi nobis propoſuit tanquam beatitudinem ploratus, terræ hujus calamitates, adverſam fortunam, perſecutiones; *Beati qui lugent.* (*Matth. c. 5.*) Confidamus in illius Providentia tunc etiam cum nobis minus videtur propitia. *P. Bourdaloue in Chriſtianis Exhortation. Tom. 2.*

Quid ſignificet martyris nomen, & quid de illo Ethnici cenſuerint.

Solum Martyris nomen ſufficit, ut intelligatis, nunc proprie teſtem eſſe: ſed cujus rei? Fideine fabuloſæ, & erroneæ? Scio equidem Ethnicos hoc nomine fidem noſtram inſimulaſſe. Scio illos noſtros Martyres accepiſſe pro fatuis, furentibus, atque ab omni ſpe dejectis. Ita illos nuncupavit Antoninus, qui territus aſpectu ingentis cujuſdam civitatis in Aſia, quæ ſeſe obtulit illi ſine delatoribus, ut ſe Chriſtianam eſſe profiteretur, & ab eodem mortem gratiæ loco obtineret, illos omnes cum hoc convicio dimiſit. Ite, miſeri, ait ille: ſi mortem tanto cum furore quæritis, numquid deſunt prærupti loci, unde vos dejiciatis in præceps? Deſunt funes, quibus voſmet juguletis? Sed quis non videt, hunc neque furorem eſſe, neque deſperationem? Quot extiterunt ex Martyribus noſtris, quibus Ethnici Sapientium nomen negare valuerunt? Quot qui exiſtimati ſunt auream habere mediocritatem, omnibuſque numeris abſolutam virtutem? Quot magnis abundarunt opibus, magnis honoribus, & majoribus etiam ſententiis? Ita ſi illi maluerunt ſubire jacturam vitæ, opum, honorum, quam Jeſu Chriſti, nonne hoc argumentum eſt veritatis, & puritatis fidei, quam profitebantur? Ecce, S. Ambroſius ait, ecce cautiones, & fidejuſſores, quos habeo Religionis meæ. Si dextrorſum intueor, video miraculorum frequentiam carentem numero: ſi lævorſum, infinitam Martyrum copiam invenio: & hi ſunt totidem vades, ac patroni veritatis fidei meæ. *Ex Moralibus Sermonibus Tomo 1.*

Quanta SS. Martyribus debeamus.

Teſtes juridici fidei Jeſu Chriſti, quanta vobis debemus? Sine vobis, hactenus fortaſſe eſſemus permixti cum corrupta Ethnicorum caterva; ſine vobis hactenus fortaſſe gemeremus in Satanæ laqueis, triſtitia libidinum ejus mancipia. Sine vobis fortaſſe eſſemus adhuc involuti tenebris idololatriæ: ſi enim tanquam ignavæ pecudes, fautores placitorum mundi paſſi fuiſſemus nos trahi vel futilibus ſæculi promiſſionibus, vel æſtu noſtrarum cupiditatum, ubi eſſemus modo? Immortales habeantur gratiæ, & gloria divino Reparatori noſtro, qui vos elegit futuros imitatores paſſionum ſuarum, ſequeſtres veritatum, incorruptibiles fidei ſuæ teſtes, & columnas Sanctæ Religionis ſuæ, quam ad nos ſermonibus veſtris tranſmiſiſtis; quam verbo vitæ veſtræ, & morum veſtrorum ſanctitate confirmaſtis, & quam tandem ſanguine veſtro ſignaſtis: *ipſi Martyres, fidei Chriſti Martyres, id eſt hujus fidei teſtes fuerunt*, S. Auguſtinus ait. *Auctor Anonymus.*

Martyris hujus gaudia, & conſolationes in teterrimis cruciatibus.

Videte, S. Auguſt. ait, Martyres omnes exultantes gaudio ad aſpectum cruciatuum ſuorum, amplectentes carnifices ſuos, deoſculantes manus eorum, a quibus interficiuntur, capitibus ſuis ardentes prunas in coronæ ſpeciem diſtribuentes, & harmonice in rogis ſuis concinentes; Nonne diceretis hos omnem amiſiſſe ſenſum, & vix ſui compotes eſſe! Veſtra vos non fallit opinio dicit hic Pater; gutta una præclari calicis, quo Deus in Cælis utitur ad replendas lætitia omnes facultates animæ Beatorum: *Calix meus inebrians, quam præclarus eſt!* (*Pſ. 21.*) Modica gutta ex hac aqua gaudiorum cæleſtium in horum Martyrum animam dilapſa, eos tali modo inebriavit, ut ſui compotes minime ſint: inveniunt, ut inquiunt, Paradiſum ſuum inter rotas, & æquuleos, atque fornaces, licet hæ ſint exiguæ inferorum imagines. Ecce ſublimis hæc lectio, quam caro, & ſanguis non capit, quam Sanctus N. nos docet tormentis ſuis; hic nobis aperit ſolidum hoc, verumque gaudium, quod in tormentis latet, cum ibi quieſcit tanta cum ſuavitate inter ſupplicia, cum metuit unum illud, videlicet ne diutius pati prohibeatur. *Ex Panegyrico P. Texier T. 1.*

Admirabiles effectus, quos gignit amor J. C. in corde Martyrum qui pro tuenda J. C. cauſa moriuntur.

Quam potens, & ardens eſt in Martyrum cordibus amor, efficiens, ut pro J. C. moriantur! Non deeſt illis ſatis valida cauſſa, videlicet cogitatio J. C. qui propter illos mortuus eſt. Hinc S. Laurentius Juſtiniani animadvertit, inter veteris teſtamenti Patriarchas inventos eſſe, qui variis enituerint virtutibus, fide, ut Abraham; obedientia, ut Iſaac; patientia, ut Job; miſericordia, ut Tobias; at neminem, qui in Sacris Bibliis laudetur præſertim propter amoris, atque Caritatis excellentiam. Laus hæc reſervabatur legi gratiæ, in qua Jeſus Chriſtus accenſurus erat ignem in cordibus plurimorum Martyrum, qui illum teſtati ſunt ſanguinis ſui effuſione & vitæ ſuæ detrimento. Hæc etiam eſt utilitas mortis Martyrum, quod peculiarem habeat rationem cum morte Filii Dei, pro quo illam paſſi ſunt. Hæc igitur mors eſt per ſemet adeo pretioſa, & quæ velut ſignum ſuperadditur illi, quæ pro ejuſdem cauſſa perfertur. S. Paulus ait, nos quodammodo inſitos eſſe in morte Filii Dei: *Complatanti ſimilitudini mortis ejus.* (*Rom. 6.*) Ramus trunco inſitus, inde ſuccum haurit, & vitam, quæ mox etiam in fructus ſe effundit. Martyrum enim tumuli inſiti ſunt in Cruce Filii Dei, unde exiſtit quædam commixtio gloriæ, quæ illos pretioſos, & venerabiles reddit: *Pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum ejus. Panegyrici Sanctorum Biroat Tom. 1.*

PRO COMMUNI DOCTORUM ECCLESIÆ,

Et aliorum, qui fideles ſanctificaverunt Scriptis, & Sermonibus ſuis.

M O N I T U M.

Poſt Apoſtolos, qui in univerſo terrarum orbem fidem fundaverunt, recenſendi erant Doctores, qui tanquam præcipua Eccleſiæ luminaria propugnaverunt illam contra Hæreticos, Schiſmaticos, alioſque inimicos, qui eamdem penitus convellere conati ſunt. Propter hanc qualitatem S. Paulus illis ſecundum locum aſſignat tanquam præcipuis hujus Eccleſiæ membris, quæ doctrinæ eorum, eruditiſque ſcriptis, ac laboribus acceptum referre debet decus, atque integritatem ſuam. Sed operæ prætium facturum me cenſui ſi Eccleſiæ ordinem ſequerer, quæ in Communi Sanctorum poſt Officium Apoſtolorum ſubdit illud Martyrum, de quibus in ſuperiori Titulo ſumus locuti. Quod pertinet ad Doctores, quos loco novimus, ut eos melius ab aliis Sanctis diſtingueremus, cum quibus rationem aliquam habere poterant, animadvertendum eſt, in illuſtri hac claſſe non collocari ſolum Sanctos Patres, qui ſcriptis ſuis impugnarunt hæreſes, quæ ipſorum temporibus inſurrexerunt, puta Auguſtini, Hieronymi, Athanaſii, Gregorii, Chryſoſtomi, ac tot alii qui nobis ſuppeditarunt arma, quibus decertaremus cum miniſtris iniquitatis, qui flagitioſis novitatibus ſuis corrumpere voluerunt ſanam doctrinam, & Apoſtolicas Traditiones: ſed hunc Doctorum titulum extendimus ad eos etiam, qui ſcriptis, atque prædicationibus ſuis tuentur, vel docent Catholicas veritates, noviſque erroribus adverſantur, & illis, qui ſæculis omnibus tritico ſuperſeminaverunt zizania.

Præterea notandum eſt, ubi elaborandus ſit Panegyricus Doctoris hujuſmodi, vel cum ad illum elaborandum copia ſuppeditanda ſit; licet noſmet ad hanc unam coarctaverimus qualitatem, non ideo animum eſſe nobis excludendi actiones, aut virtutes, quæ illius exornare poſſent elogium: fieri enim poteſt, & ſæpe etiam uſuvenit, ut unus idemque homo pluribus ex locis ſpectari queat: ſed loquimur de eo Sancto, qui nobis ex hoc loco præſertim ſit notus, qui primum ſermonis argumentum conſtituit, & iis, qui alios huic voluerint titulos adnectere integrum relinquimus, ut ex Bibliotheca noſtra alteram rerum copiam depromant.

PRO COMMUNI DOCTORUM ECCLESIÆ,

& Aliorum, qui ſanctificaverunt Fideles ſcriptis, atque Sermonibus ſuis.

Paravit cor ſuum, ut inveſtigaret legem Domini, & faceret, & doceret in Iſrael præceptum, atque judicium. Elogium Eſdr. Eccl. l. 1. cap. 7.

Doctor cum Eſdra poteſt comparari.

HÆc verba in Scripturis dicuntur de homine, quem elegerat providentia ad reſtituendam in Populo Iſrael cognitionem legum, & magnalium Domini. Quænam fuit hujus populi ignorantia, cum permixtus cum Barbaris in acerbiſſima captivitate, vidit ſe pene exutum pretioſo divini verbi theſauro, qui tanquam ſacrum depoſitum illi præ aliis terrarum nationibus creditus fuerat, quemadmodum S. Paulus teſtatur? Tunc non erant neque Propheta, qui proferret Oracula, neque Scriba, qui illa colligeret, neque Doctor, qui eadem explanaret. Tunc Sancta Biblia, in quibus Deus juſſerat deſcribi mandata, quæ irrogaverat, & mirabilia, quæ in populi ejuſdem gratiam fuerat operatus, ruderibus infelicis Jeroſolymæ ſepulta, non videbantur amplius, ac deinde neceſſe fuit, ut fideles ſecuti dumtaxat infirmum lucis radium, quo olim illuſtrati fuerant, & qui vix eorum oculos afficiebat per denſam obſcuritatem quæ illis offuſa erat, profitebantur, ſe colere Deum, quem ignorabant, atque cum religioſo cultu quem præſcripſerat Deus, permiſcebant populorum ſuperſtitiones, quibus ſors armorum illos ſubjecerat. Sanctus hic vir *præparavit cor ſuum, ut inveſtigaret legem Domini.* Hujus curis, atque laboribus Sacri Codices, quibus funeſtæ perturbationes Judææ non pepercerunt, reſtituti ſunt, Templum iterum ædificatum, altaria poſita, Iſrael edoctus, & Altiſſimi cognitio fuit ad poſteritatem tranſmiſſa. *Ex Manuſcripto Sermone.*

S. hic Doctor plenus erat pietate, humilitate.

In Sancto N. ſinceram admiror pietatem, profundam humilitatem, ardentem caritatem. Sincera hæc pietas deduxit illum ad ſcientiam ſine errore, profunda hæc humilitas ad ſublimem ſcientiam perduxit; & inſignis denique caritas viam illi ſtravit ad ſcientiam renidentem. Neque ſatis eſt: cum per ſinceram pietatem perveniſſet ad ſcientiam ab omni errore vacuam, hæc ſcientia pietatem ejus ſolidiorem effecit: per profundam hanc humilitatem ſublimem aſſecutus ſcientiam, hæc ſcientia humilitatem ejus perfecit; & demum cum per ardentem caritatem adeptus fuiſſet nitentem ſcientiam, hæc illius caritatem ad agendum paratiſſimam reddidit. *Ex Manuſcripto Sermone.*

Quid ex S. Hieronymi exemplo valeat depromi.

Ad texendum Elogium Sancti hujus Doctoris Eccleſiæ ſufficere videretur titulus glorioſus, quem illi tribuit Eccleſia, Doctoris magni, vel Doctoris antonomaſtice. Si enim S. Paulus confert cum Apoſtolatu qualitatem Doctoris generice, quodnam eſſe debet meritum illius qui ita enituit in hoc illuſtri miniſterio, ut magni nomine decoraretur ſingulari prærogativa inter eos, qui digne hoc eodem munere perfuncti ſunt? Nonne dicere poſſumus cum S. Laurentio Juſtiniano, Patrem hujus characteris eſſe: *Lumen mundi, Præconem Regni Jeſu Chriſti, Interpretem cæleſtium Oraculorum, Catholicorum veritatum Patronum, verbo, magnum & incomparabilem Eccleſiæ Doctorem? Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Sanctus hic Eccleſiæ inimicos impugnavit.

Magnus iſte Sanctus haberi poteſt tanquam inſignis Eccleſiæ Doctor, qui fidei ſuæ puritatem ſuſtinuit contra omnes Sectarios, qui oppugnarunt illam, & puritatem Doctrinæ ſuæ contra ſæculi ſui laxitatem. Denique Sanctus hic in ſcriptis ſuis, tanquam armamentario reliquit arma ad decertandum contra Eccleſiæ inimicos qui hæretici ſunt, uſque ad finem ſæculorum, nihilque intentatum reliquit, ut in corde creaturarum omnium inſculperet amorem erga Deum, & erga proximum. *Idem.*

Deus Sanctum hunc omnibus donis cumulavit.

Replevit Deus magnum Sanctum hunc dono ſcientiæ cum auctor illi fuerit, ut legeret, evolveret, & conſuleret auctores omnes cum ſacros, tum profanos, ut ſecernere poſſet bonum a malo, vera bona a falſis, & ut præclaras cognitiones, quas ſibi tot ſudoribus, vigiliis, laboribuſque pepererat, traduceret ad ſemet in fide confirmandum, alendum, atque muniendum. Dedit illi quoque Deus donum intellectus non in menſura, & affluenter implevit illum, ex quo non ſolum cognovit, & ſecrevit ſenſus myſticos latentes ſub cortice litteræ, & ſub figuris, allegoriis, ac ſimilitudinibus, quibus ſcatent ſacra biblia; ſed etiam plenitudinem hanc communicavit fidelibus omnibus utriuſque ſexus, qui in variis terrarum plagis diſperſi ſunt; & ſublimi hac eruditione uſus eſt ad expugnandos, & confundendos Eccleſiæ inimicos, qui detorquere conabantur in privatum ſenſum verba divinorum bibliorum, explicans ipſe per ſe fidelibus ſenſus veros, juxta quos ſunt intelligenda. *Auctor Recens.*

Quomodo Deus ipſe huic Doctori tradidit Sanctarum Scripturarum cognitionem.

Littera occidit, & ſpiritus vivificat. Nullus hæreſiarca, nullus eſt hæreticus, quem littera, ut ita dicam, non occiderit per abuſum Sanctarum Scripturarum. Per ſecretam ſuperbiam proprio intellectui mancipati, ſecuti ſunt errores, ac in ludibrium mortalium omnes adduxerunt infirmitates ſuas. Cum Deus in Scripturis Sanctis cum hominibus loqueretur; ipſe quoque, ut ita dicam, humano more locutus eſt: hæc vocabula, hæ locutiones, hic hominum ſermo complectitur ſenſum Dei. Littera cortex eſt, ſub quo latet ſenſus myſticus, & divinus. Unus fuit Dei Spiritus, qui ſub humana littera detexerit ſenſum ſpiritualem Doctori noſtro: ſpiritus enim hominis neſciret corticem pervadere, quin erraret; & non videns niſi quod littera naturaliter offert menti, id unum intelligit quod eſt infra captum ſuum; ſi longius procedit, errat. Spiritus ſolus effecit, ut S. Doctor noſter aſſequeretur verum divini ſermonis ſenſum & modo qui Eccleſiæ Sanctæ conformis eſt. En cur ante Salvatoris adventum populus Judæorum nonniſi humilem, craſſam, rudemque habuit cognitionem Scripturarum; in his nihil niſi terrenum, ac naturale cognovit. Sancti dumtaxat Patriarchæ, Prophetæ, aliique nonnulli veteris Teſtamenti, ac inter alios Sanctus noſter Doctor penetrarunt ſenſum ſpiritualem ſanctorum librorum; ſed hoc accidit per peculiarem Dei revelationem. *P. Croiſet in Aſceticis Tomo 5.*

S. Doctor N. habuit ſcientiam ſanctorum.

Doctor iſte Sanctorum ſcientia fuit præditus, quæ ſita eſt in divinarum Scripturarum intelligentia. 1. quia nemo cum majori aſſiduitate illas meditatus eſt. 2. quia illis uſus eſt ad conterendos Hæreticos, & quia ſuppeditavit arma contra omnes, qui labentibus ſæculis contra Eccleſiam inſurgent. *Idem.*

Labores, quos hauſerunt Apoſtoli, ut veram Religionē cōſtituerent, & eas, quæ mites, & ſuaves videbantur everterent.

Plura requiruntur in eo, qui alios docet. Ut hoc utiliter peragat, opus eſt auctoritate, & a Diſcipulis amandus eſt. Oportet, ut quæ tradit placeant Auditoribus. Libenter etiam audiuntur Potentes ſæculi, qui cum poſſideant terræ bona, large, effuſeque illa iis concedunt, qui ſeſe illis præbent erudiendos. Apoſtoli in penitus oppoſitis circumſtantiis verſabantur. Non ſolum nulla per ſe pollebant auctoritate, ſed qui hac pollebant, nihil relinquebant intentatum, ut ſeducerent homines, eoſque ad Apoſtolos perſequendos impellerent. Si aliquorum benevolentiam, ac fidem ſibi conciliabant, vix fieri poterat, ut inde aliquam perciperent utilitatem. Inhumani enim Tyranni ita torquebant Apoſtolos, ut nullibi illis permanere liceret: volebant hos ex omnibus oppidis extrudi, ab omnibus populis repelli, & omnibus Legum privilegiis orbari. Præterea vitæ recens genus, quod Apoſtoli conabantur invehere, durum erat, atque moleſtum: ea vero e contra, quam evertere adnitebantur, ſuavis erat, & jucunda. Eſto etiam ſi qui ſeveras Evangelii leges ſequi ſe adſtringebant, aliquem fructum percepiſſent; ſed quæ utilitas erat Chriſtianum fieri perſecutionis tempore, cum Chriſtianam Religionem amplecti nemo poterat, niſi jam decreviſſet ſibi martyrium eſſe ſubeundum? *Ex anno evangelico Lambert. Tomo primo.*

Quomodo Deus repleverit ſpiritum S. Bernardi luminibus ſuis.

Deus replens Sancti hujus Doctoris mentem, eumque ſuis luminibus circumdans, revelabat illi non veritates ſolum, & myſteria ſua, verum etiam ſecreta, quæ *profunda Dei* a S. Paulo vocantur. Videbatur cælum totum in ſpiritum ejus deſcendere, vel ſpiritus ejus totus in cælo verſari. Legere ſatis eſt admirabilia ejus ſcripta, quæ edidit in ſacros Libros, ut innoteſcat ſenſuum ejus ſublimitas, & profunda eruditio in ſecretis myſticæ Theologiæ. Loquebatur de perfectionibus adeo alte, & ſtylo adeo ſublimi, ut facile ſit cognoſcere illum a Deo afflatum fuiſſe, & a Spiritu ſancto fuiſſe eruditum. *S. Joannes* ſcientiam hauſit *in pectore Jeſu, Thomas in latere, Petrus in ſinu Patris, Paulus in tertio cælo.* Sed Sanctus hic hauſit eamdem ex raptibus contemplationis, vel tanquam Moyſes alter in montem ſublatus loquebatur cum Deo, & Deum loquentem audiebat. Heu! *quam cito diſcitur ubi Deus eſt magiſter!* Hinc neſcio quis ex erudititiſſimis Eccleſiæ Romanæ Cardinalibus Sanctum N. vocat hominem vere Apoſtolicum, & miſſum a Deo. Et profecto cum Apoſtoli omnes eruditi fuerint a Deo ſecreta, intimaque Spiritus ſancti infuſione, per quam oſtendit illis brevi temporis ſpatio veritatem, & certitudinem doctrinæ, quam Jeſus Chriſtus illis tam frequenter nuntiaverat, dum verſaretur cum illis: ita ut intellectus eorum, voluntas, & lingua nihil conciperet, amaret, & prædicaret, niſi cæleſtes veritates, ſtatim ac ſpiritu eodem repleti fuerunt: *Repleti ſunt omnes Spiritu S., & cæperunt loqui.* (*Act. 2.*) Ita Sanctus N. intrinſecus in eadem ſchola eruditus fuit, & hauſit ex fonte eodem plenam, claram, integramque Scripturarum intelligentiam. Vitæ illius ſcriptores docent, illum in ictu oculi aſſecutum fuiſſe verum ſenſum myſteriorum, quæ continent, in obſcuritate ſua, ipſumque inter amicos dicere conſueviſſe, ſibi in hoc ſtudii genere non alios fuiſſe magiſtros, quam quercus, & fagos, quia in agris præſertim, atque nemoribus acceperat per meditationes, & preces vivida lumina, quæ in operibus ejus eniteſcunt. Stylus Sacræ Scripturæ, qui ubique videtur effuſus, ſatis oſtendit, illum hauſiſſe ex hoc inexhauſto fonte, ex quo Apoſtoli quoque, ſublimes cognitiones ſuas hauſerant: neque ille uti potuiſſet divinis hiſce locutionibus tanta vi, ac facilitate, niſi plenus fuiſſet Spiritu S., qui eaſdem divinitus inſpiraverat. Undenam fit, quod ipſi adeo parum proficimus in Dei, & veritatis cognitione? Niſi quia majorem æquo ſenſibus noſtris licentiam permittimus; niſi quia ſpiritus noſter ſeſe effundit extrinſecus, & ut ita dicam extra ſe evagatur; niſi quia per ſenſus tot ultra citraque tranſeunt imagines, atque phantaſmata, quæ nos corrumpunt, vel ſaltem diſſipant, & vetant, ne mentem ad objecta cæleſtia transferamus. Hinc S. Paulus Apoſtolus dixit: *Animalis homo non percipit ea, quæ Dei ſunt.* (*1. Cor. 2.*) Mirum igitur eſſe non debet, ſi Sanctus N. tantos, ac tam celeres in ſcientiam Sanctorum progreſſus ediderit: quoniam perfecte ſeſe colligebat, & vix permittebat, ut ſenſus ſui iis perfungerentur officiis, quæ erant neceſſa-

tia, atque illis interdicens, quoad fieri poterat, uſum rerum omnium, quæ vitæ civili inſerviunt, eorum opera utebatur in iis, quæ ad pietatem, aliaque Religionis munia ſpectabant. *Ex Specimine Panegyricorum, Tomo ſecundo.*

Sanctus N. tanquam vere doctus, hoc diſcernere novit & in certaminibus, quæ illi ineunda fuerunt cum pluribus Hæreticis, cum præſto eſſet, ut in reliquis componeret, nunquam voluit ſibi verba fieri de pace, donec illi ſine diſſimulatione, vel dolo, aut explicatione ſubſcripſiſſent dogmati, quod in Eccleſia erat conſtitutum. Semper huc illos revocabat; norat enim ea, quæ Sanctus Hieronymus deinceps ſcripſit, Catholicam veritatem minus pati in bello aperto, quam in ſimulata cum hæreticis pace. *Sermo Manuſcriptus.*

Sanctus N. ut Moyſes, & S. J. Baptiſta fuit electus a Deo, ut doctrina ſua illuſtraret Eccleſiam.

Deus Moyſen conſtituit, ut eſſet interpres voluntatum ſuarum, eique neceſſaria communicavit lumina, ut explicaret legem, & doceret populum ſuum. Seorſim egit familiariter cum Deo ubi didicit ſecreta ejus, & facie ad faciem locutus eſt ad illum. Nonne ex horrore deſerti Deus S. Joannem Baptiſtam evocavit, ut doceret populum Iſrael præcipuum Religionis myſterium, videlicet Meſſiæ nativitatem? In lege nova in ſecreto cœnaculi receperunt Spiritum Sanctum Apoſtoli, & gratia illius facti ſunt omnium Populorum Magiſtri, omniumque terrarum doctores. Sanctus Paulus ab initio converſionis ſuæ, ut ſe ad Apoſtolatum prepararet, nonne triduo latuit, atque in hoc ſeceſſu permanſit non bibens, neque veſcens, & per auſterum hoc jejunium mox dignus habitus fuit extaſibus admirabilibus, in quibus maxime abſcondita didicit ſecreta, & eminentiſſimam Theologiam? & ſimili ratione nonne S. Petrus poſt ſeceſſum atque jejunium poſt peccatum ſuum a Deo fuit electus, ut illuſtraret Eccleſiam ſcientia cæleſti, non ſecus ac Seniores illi, ut eſſet Magiſter fidelium, eoſque in rectam cæli viam perduceret? *Auctor Recens.*

Quoad ſpiritum ſapientiæ, atque intellectus repletus fuit ea cum ubertate, quæ mundi totius oculis apparet; neque ſolum recepit ſapientiæ naturalis donum, ſed ea quoque plenus fuit, quam ſtudio adeptus eſt, & lectura profanorum Auctorum, quam perfecte poſſedit, & qua opportune uſus eſt in operibus ſuis contra inimicos Eccleſiæ. Sed ſæculari eruditione, & profana Sapientia ſepoſita, dico illum in ſeipſo conjunxiſſe quidquid magis commendabile eſt, & eximium, omnes virtutes ſapientis Eccleſiaſtici, quæ ſunt præcipue zelus ſalutis animarum, & amor religionis, quem ſequitur odium hæreſum. Paupertas, continentia, religioſa mortificatio fuerunt virtutes illi acceptæ, atque jucundæ, quod luce clarius oſtendit ipſum perfectum fuiſſe doctorem. *Idem.*

Dedit illi Deus ſcientiam Sanctorum.

Sanctorum ſcientia poſita eſt in cognitione Sanctarum Scripturarum: continent enim quidquid ad ſalutem eſt neceſſarium. Sanctus hic in hac re fuit incomparabilis. Refulſit Solis inſtar ab ortu uſque ad occaſum; & ſublimis hæc Sacrorum Bibliorum cognitio peperit illi odium hæreticorum omnium temporis ſui, amorem omnium Fidelium, doctorum omnium admirationem; ſed hæc illi ne unum quidem injecit motum vanitatis. *Idem.*

Contra illos, qui in ſua ſcientia, captuque præſumunt, & niteſcere cupiunt.

Hæc ſunt prodigia, quæ placuit Deo oſtendere in hoc Sancto Viro conſocianti in perſona ſua eminentem ſcientiam cum profunda humilitate, quæ raro ſimul in uno, eodemque ſubjecto inveniuntur. Nos quidem nonne æque abſumus a magni Sancti hujus humilitate, ac a ſcientia, & ingenio, quandoquidem ne minimam quidem laudem conſequi poſſumus, quin mens noſtra ſtatim intumeſcat, & ſe veram magnitudinem, & ſupereminens meritum ſe putat aſſecutam, quod vere nihil eſt niſi tumor, & vanitas? Hoc eſt temporis ingenium; ubi in duabus, vel ad ſummum tribus in circumſtantiis acris ingenii vim præ nobis tulimus, ſtatim præclari ingenii auram aucupamur; ideoque nanciſcimur nitendi occaſiones; cupimus hæc a nemine ignorari, & per ineptiſſimam vanitatem omnium, recinimus echo laudibus, plauſibuſque nobis delatis, & putamus noſmet immodicis attollere laudibus poſſe, cum noſmet ab aliis laudari cognovimus. Ad hanc quoque diem eruditi extant viri, inficias ire non poſſumus; ſed plerumque hoc accidit, quia ipſi nimis ſe oſtentant: ſi enim occurrunt aliqui inter ceteros nitentes, ſtatim quamdam exercent dominationis ſpeciem in litterarum imperio eo uſque, ut ſibi palam inimicos infeſtiſſimos putent eos, qui pedibus in ipſorum ſententiam non abeunt. Hinc prodigii locum habitum eſt hoc ſcientiæ fœdus cum humilitate chriſtiana, quod in Sanctis dumtaxat reperitur, vel ſaltem, quod ſanctitas una parere poteſt. Cum enim inter homines adſit ars nitendi inter ceteros, cumque ars hæc unum ſit ex primis mundi elementis: *Secundum elementa hujus mundi?* (*ad Col.* 2.) ut Apoſtolus loquitur: adeſt etiam ars latendi, quam Sanctorum ſcientiam vocamus, & quam admirabilis Doctor noſter peculiari modo poſſedit. Si enim alii invenere viam abſcondendi talenta ſua in hominum oculis; Sanctus hic, qui ſua celare non poterat, quia ipſo invito renidebant, nactus eſt artem illa in oculis ſuis abſcondendi per humilitatem adeo æque profundam, ac ſublimis erat ejuſdem ſcientia. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Scientia ſine caritate obeſt potius quam proſit.

Ut ex hoc ſermone proficiamus, diſcamus ſatis non eſſe habere lumina ſcientiæ, niſi adſit ardor Caritatis, & ſicut utrumque maximam affert utilitatem, ita ſcientiam ſolam futuram cauſſam damnationis noſtræ, eo quod melius quam alii cognoverimus officia noſtra, eaque neglexerimus. Sed etiam, ſi qui erudiunt multos ad juſtitiam, hoc eſt ad perfectionem, & praxim reliquarum virtutum per ſcientiam in cælo niteſcere debent tanquam ſydera, juxta Salvatoris promiſſionem, quænam erit gloria eorum, qui ad Sancti N. exemplum ad glorioſum hoc munus labores ſuos, ſcientiamque conſecraverint?

Cuinam rei vacet Doctor in ſeceſſu ſuo.

Mirum eſt, quod homo ſepultus in ſolitudine ſua, infirmitatibus obrutus, jejuniis confectus, vigiliis, & jugibus exercitationibus auſteriſſimæ pœnitentiæ, ad maciem redactus, ſufficere poſſet gravibus occupationibus, quas zelus erga Eccleſiam, caritas in proximum, & ſui nominis exiſtimatio procurabant illi. Exiſtimatione illius in dies creſcente ab omnibus terrarum provinciis conſulebatur; confluebant ad illum, tanquam Chriſtianitatis Oraculum, confugiebant ad illum, tanquam unicum Eccleſiæ Doctorem; præcipuum illius ſtudium illud erat Sacrarum Scripturarum. Silentio prætereo reliqua incomparabilis Doctoris noſtri opera, declamationes, orationes, ac infinitas id genus elucubrationes, quarum ſi meminiſſe vellem, faſtidium vobis crearem. *P. Croiſet in Aſcetic.*

J. C. reliquit Eccleſiæ ſuæ, & Sancto huic Doctori intelligentiã Scripturarum.

Unus potuit J. C. nobis conferre intelligentiam Scripturarum, & relinquens Eccleſiæ ſpiritum ſuum, reliquit illi cum depoſito fidei ſuæ intelligentiam earumdem. Hæc una jus habet inalienabile cognoſcendi verum ſenſum earum, & conferendi Doctoribus quos illa ſua probaverit auctoritate, facultatem illum fidelibus aperiendi. Hæc errare non poteſt, quippe Spiritus Sanctus illam animat, regit, illuminat; extra ſcholam ejus nihil niſi ignorantia, illuſio, fallacia, mendacium invenitur; extra Eccleſiam nonniſi tenebræ occurrunt, & ſi quod lumen apparet, hoc non aliud eſt, quam obſcuræ faces, quas improbæ exhalationes producunt; falſus nitor, ignes fatui, qui omnia in præceps adducunt, & qui nonniſi in errorem poſſunt inducere. Omnes revoca hæreticos ab ipſis Eccleſiæ incunabulis; ne unus quidem eſt, qui proprium ſpiritum ſecutus non fuerit, propriiſque adhæſerit luminibus, cum veritatis detrimento. In hoc pertinaces, quod Eccleſiam audire nolunt, in quas inſanias, miſeroſque errores prolapſi non ſunt, ſequentes infirma lumina propriæ mentis? Nullum abit ſæculum, quod triſtia hujus rei non præbeat exempla. Sanctus Doctor noſter longe aliter ſe geſſit; neque enim ſubibat unquam populorum edocendorum provinciam, niſi conſuluiſſet Eccleſiam timens ne caderet, ſimulque alios in errorem induceret. *P. Croiſet in Aſceticis, Tomo* 1.

Sanctitas N. medium illi fuit ad ſcientiam comparandam.

Pietas N. fuit ſecretum admirabile, & præcipuum medium, quo uſus eſt ad profundam hanc ſibi ſcientiam comparandam; ſecretum, quod pauci norunt, ſed quod Sanctus noſter didicerat a Propheta David, qui primus eodem fuerat uſus: *Accedite ad eum, & illuminamini.* (*Pſ.* 33.) Vos, qui illuminari vultis ſublimioribus cognitionibus, quibus mens humana capax eſt, ad Deum confugite; nam ſicuti quo magis ad Solem accedimus, eo magis illius radiis illuſtramur, ita quo proprius accedimus ad Deum, qui fons eſt luminum omnium, eo magis luminibus ipſius penetramur. Ex hoc igitur fonte Sanctus N. hauſit ſcientiam adeo profundam, & raram; Sanctus factus eſt, ut doctus evaderet; non quod ſcientia ſit finis ſanctitatis, ſed quia ſanctitas verum eſt medium ad ſcientiam adquirendam. A teneris unguiculis plures impendebat horas quotidie in oratione, & hunc contraxerat habitum, qui mox fuit prima, & maxima vitæ ſuæ occupatio, quam ob rem de hoc dici poteſt quod olim Salomon de ſeipſo dicebat: *Optavi, & datus eſt mihi ſenſus; invocavi, & venit in me ſpiritus.* (*Sap.* 7.) Optavit, & petiit ſcientiam hanc, & hæc fuit effectus orationis ſuæ, & mox prætulit eam, non ſecus ac magnus Rex ille omnibus magnalibus familiæ ſuæ, & omni ſpei fortunarum ſuarum, omnibuſque bonis, ac juribus, quæ genus ſuum illi poterat comparare: *Et prepoſui illam regnis, & ſedibus, & divitias nihil eſſe duxi in comparatione illius.* *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Ut quis Sapiens fiat, imploret cæleſtem opem ad imitationẽ Sancti N.

Neque melius inire poterat conſilium Sanctus N. ut ſapientiam indipiſceretur, quam eamdem petere a Deo. Præclarum illi aderat ingenium, & ſublimibus cognitionibus par; ejuſque magnitudo, atque extenſio ſtuporem injiciebat illis ipſis, qui antea illum propter modeſtiam, ac verecundum ſilentium contempſerant. Memoria ejus immenſus erat theſaurus, ex quo nihil excedebat, ejuſque penetrandi vis, & facultas non aberat a prodigio: verum ſicuti humana mens ſuis eſt finibus circumſcripta, & cum agitur de divinis, nihil videt niſi fidei luminibus juvetur; ille in Oratione ſublimes has hauſit cognitiones: quapropter altiſſima quæque myſteria perſcrutatus eſt, ubi alii multi ante ipſum nonniſi tenebras invias nacti erant. Ita ex hiſtoria vitæ ipſius conſtat, ipſum nunquam ſtudiis operam addidiſse, niſi poſt effuſas preces; nunquam conſultum fuiſse de difficili quapiam quæſtione, niſi ille ipſum conſuleret Deum, antequam reſponderet: quapropter aſſero ſcientiam illius ſimilem fuiſse lumini ignis Caritatis, quo ardebat, & pietatem ejus eſse fructum ſcientiæ, vel unam viciſſim fuiſse cauſſam, & effectum alterius. Caritas illum ſtudio addicebat, ut ſemper ſe parem efficeret, qui Deo ſerviret; & ſanctæ cognitiones, quas adquirebat, illum ita Deo adnectebant, ut ſæpe ſenſuum uſum amitteret, *Idem.*

Quomodo S. N. hauſerit ſcientiam ex luminibus ſuperioribus.

Quemadmodum admirabili huic Doctori accepta referenda eſt methodus illa regularis, quæ regnat in ſchola, cum qua expediuntur opiniones, errori perſona aufertur, veritas in ſuum lumen adducitur, & perſpicue fidei dogmata explanantur; ita ſecundum verum Eccleſiæ & PP. ſenſum, Hæreſis nullum

nullum habuit inimicum Sancto N. magis infenſum, nunquam enim reſiſtere potuit contra illius ſoliditatem, & audeo dicere, contra Doctrinæ ejuſdem infallibilitatem. *Pater Croiſet in Aſceticis.*

Nulla ſcientia eſt in qua non excelluerit, & difficultas, quam nõ complanaverit.

Ne miremini, ſi dixero, nulla eſſe naturæ ſecreta, quæ admirabilis doctor noſter non aperuerit; nullas eſſe in Philoſophia difficultates, quas ille non complanaverit; nulla in Theologia myſteria, quæ non explicuerit; nullam in morum diſciplina virtutem, aut vitium, quorum leviſſima diſcrimina non connotaverit; nullum in politicis acumen, de quo non diſſeruerit; nullam Hæreticorum objectionem, quam non refutaverit; nullum in ſchiſmate ſeceſſionis colorem, quem non impugnaverit; nullam gratiam, quam perſcrutatus non fuerit. Ille proculdubio poſſedit omnia dona, quæ in aliis diviſa ſunt. Quem non profligavit errorem? Quem conſcientiæ caſum non reſolvit? Quem Scripturæ locum interpretatus non eſt? Eruditus in cognitione Ethnicarum ſuperſtitionum, tanquam Tertullianus, Sanctus Cyprianus, & Arnobius; Theologus tanquam Sanctus Auguſtinus, & Sanctus Gregorius Nazianzenus; in Scripturarum interpretatione peritus tanquam S. Hieronymus; moralis tanquam S. Gregorius, & S. Chryſoſtomus; Vilenis, & fluens tanquam SS. Ambroſius, atque Bernardus. Videtur illos ideo ſubſecutus eſſe in ordine temporum, ut omnium quodammodo ſpiritum colligeret. *Ex Elogiis hiſtoricis.*

Sanctus N. invicte cõfundit Atheos, & Ethnicos.

Ex omnibus doctis, erudiriſque Viris nemo eſt, qui majori vi, ac lumine perſuaſerit Atheis quidem unum eſſe Deum; Ethnicis vero, unum dumtaxat oportere eſſe Deum, quam Sanctus N. Doctor iſte in ipſo uſque Naturæ ſinu rei cauſſas petit. Ut primos evincat, eorum verba ſenſibus eorum opponit: menti eorum crucem figit, & ex invitis veritatem extorquet. Oſtendit illis neceſſario petendum eſſe principium, quod prima ſit cauſſa effectuum omnium, quos videmus; motus eorum nos adducere in eum ſtatum, ut ſimus immobiles; numerum eorum nos adducere ad unitatem; creaturas nos ad Creatorem attollere; tot opera, quorum pulcritudine trahimur, aperire nobis divinum opificem, a quo facta ſunt; varias eorum qualitates totidem eſſe voces, a quibus erudimur; eorum ſermonem ab omnibus percipi, & ſatis eſſe rationis compotes eſſe, ut nobis ſit de Dei exiſtentia perſuaſum. Ille docet Deum ex communi mortalium omnium conſenſu eſſe ens ſupremum, perfectum, atque beatum; ipſum omnia hæc amittere privilegia, ubi unitatem amittit: & ſi ſocium habeat, videre ſtatim diviſum imperium ſuum, imminutam perfectionem, ac turbatam felicitatem. *P. Senault ex Oratorio.*

Sanctus hic Doctor repletus erat ſcientia & caritate.

Cum Sanctus hic Doctor incredibilem haberet caritatem, qua ferebatur ad omnia aggredienda pro ſalute animarum, ſcientia illum ita feliciter moderata eſt, ut nunquam erupe rit in illum zelum imprudentem, qui ab Apoſtolo *zelus non ſecundum ſcientiam* vocatur. Hinc facile eſt videre quibus & ſe, & ſimul alios periculis objiciant illi, qui ſine ſufficienti, probataque ſcientia ſeſe in Aſceticæ vitæ magiſtros erigunt, & fieri quærunt alii duces vitæ illius, quam minime norunt. Etenim, quæſo, quid ex hac præſumptione contingit, niſi quod aliquando Filius Dei de Phariſæis verba faciens dixit: ſi cæcus cæco ducem ſe præbere voluerit, futurum ut uterque decidat in foveam, quæ illi ſeſe objecerit? Heu! quam frequens hoc ſæculo malum eſt! quo plurimi ſequuntur impetum zeli imprudentis! qui cum vix aliquam delibaverint ſuavitatem in oratione, & ſervitute Dei, ſtatim ſe aliorum directores conſtituunt, tanquam arbitri de rebus diſceptant omnibus, rejiciunt quidquid non intelligunt, & ſæpe dum in minimas noxas deſæviunt, ſibi non cavent, ne majores invehant per errores, & ineptias, in quas conjiciunt eos, qui eorum regimini ſubjiciuntur! Ita eſt, audeo dicere, in Chriſtiana morum diſciplina nihil eſt periculo propius, quam rudis homo zelo ſuccenſus: nam illa virtutis ſpecies, quæ in illo apparet, cum probet rationem vitæ illius, cujus labes & vitia mundus ignorat, ſi error viam ſibi facit in caput ejus ſub majoris reformationis ſpecie, licet ignarus, poterit tamen plures fallere, quam eruditi Theologi poſſent ab errore revocare; ubi zelus ſuus, qui ſæpe non aliud eſt quam ſecreta vanitas, & ſubdola oſtentatio, comparaverit eidem magni directoris, probique Viri celebritatem. Hinc ſequitur, non zelum, nec virtutem ſimpliciter efficere hominem idoneum ad alios regendos, ſed ſcientiam cum pietate conjunctam: *Labia Sacerdotis cuſtodiant ſcientiam*, (*Malach.* 2.) inquit Propheta; & Deus ipſe repellit eos, qui ſacris ſe ingerunt miniſteriis ſine ſcientia neceſſaria: *Quia ſcientiam repuliſti, abjeci te, ne ſacerdotio fungaris mihi.* (*Oſee* 4.) Hoc magnum eſt Divi Thomæ erga Sanctitatem promeritum, quam per eminentem ſcientiam ſuam tutam reddit, & ab omni erroris ſuſpicione & periculo vacuam, illam erudiendo, & ſeſe illi ducem præbendo in via adeo parum frequenti, tot laqueis referta, & circum undique horrentibus, præcipitibuſque locis præpedita. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Quomodo S. hic Auctor mirũ in modũ explanaverit veritates Fidei ratione, eis tribuerit quãdã evidentiæ ſpeciem; Mul-ſurmagiſter eſt, hic tutior, & ſolidior in omnibus deciſionibus ſuis.

Cum non omnes Religionis veritates æque explicite revelatæ fuerint; & alias principia ex quibus inferuntur, non ſemper ſint æque perſpicua, ut nulli ſint diſceptationi obnoxia; dicere poſſum Sanctum N. ex duplici re adeo admirabilem mixtionem feciſſe, ratione, videlicet, & fide, ut fidei quamdam evidentiæ ſpeciem tribuerit, & rationi integram ferme certitudinem. Quolibet in argumento noſtra aperit myſteria, cauſſam adjiciens earum rerum, quæ ſunt magis abſconditæ, & adeo ſolidis rationibus omnia confirmat, ut fidei articuli videantur; cumque vim eamdem, atque facilitatem ſervarit in rebus omnibus, de quibus agit, ſive morales ſint, ſive theoreticæ, audacter dicere poſſumus, nullum tutiorem eſſe ducem, nullum magiſtrum, qui melius in propoſita ſibi methodo inſiſtat: ita ut ſi vita ejus perfectioribus eſſe poſſit exemplo, doctrina illius doctoribus eſſe poſſit pro norma, ne unquam a fide, & ab Eccleſiæ ſenſu recedat. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Pietas Sãcti hujus par fuit ſcientiæ illius.

Metuendum eſt, ne qui juge ſtudium profitentur, qui magnam habent percipiendi vim, & facultatem non ſatis in pietatis praxi proficiant, niſi in ſcientia, & eruditione. Si enim ſcientia pietati par eſt, & neutra præponderet, timendum eſt, ne hic ritus diu maneat; plerumque enim accidit, ut ſcientia, quam non cuſtodit humilitas, juguler pietatem. Comparari poteſt cum ſalutari arbuſto, quod ad pietatis umbram creſcere debet; ex quo hæc non dominatur amplius, tunc ſcientia pernicioſa eſt: *Si magnitudine ſua precedit ſcientia, magnitudinem caritatis non ædificat, ſed inflat.* (*Aug. Comment.* 17. *in Pſal.* 118.) Incredibile eſt quanta celeritate vanitas illam impellat. Sanctus N. omnia hæc norat pericula; ſciebat, intrinſecus omnia vanitati favere; extrinſecus autem omnia illi plaudere; pietatem e contra ſecretos & publicos habere inimicos, & minus præſtare, quam ſcientiam, quia minus nitet, parum cognoſcitur, modici uſus eſſe in mundo, minuſque in honore haberi, quam ſcientiam, quæ undequaque laudibus tollitur. Sanctus igitur hic Doctor ſeſe contra communem impreſſionem communiit, certus conſilii, ut omnia pietati tribueret, efficeretque, ut illi deſerviret ſcientia, tanquam mancipium, quod dominæ ſuæ famulatur. Delegit amicos ſuos ex eorum numero, qui humillimi habebantur. Raro loquebatur de ſcientia, & de illis, quæ in ipſius laudem cedere poterant. Nullo afficiebatur laudum ſenſu; neque illud quærebat quomodo apud mortales audiret, dummodo acceptus eſſet Deo. *Auctor recens.*

Humilitas in omnibus actibus vitæ ejus enituit.

Gentium Apoſtolus nobis palam oſtendit periculum, quod in humanis, profaniſque ſcientiis eſt, cum ait, ſcientiam inflare; ſed cum profunda accedit humilitas cum ſublimi eruditione, quam in hac vita mortalis valeat adquirere; hæc tunc vera appellari poteſt Sanctorum ſcientia. Sed hæc quam rara concordia eſt! quam difficilis! Sed glorioſum eſt humili, atque doctiſſimo Thomæ hoc in ſeipſo feciſſe prodigium, tanquam in exemplari numeris omnibus abſolutiſſimo! Eo uſque ut in tanta nominis celebritate, ac plauſu, quem ſcriptis, & ſermonibus ſuis ſibi comparaverat, ſub finem dierum ſuorum Deo gratias agat, quod nunquam vel minimus inanis gloriæ ſenſus illum affecerit, propter quem ullius noxæ ſibi conſcius extiterit. Hæc vocari poteſt non ſolum ſcientia Sancti, verum etiam effectus, & miraculum ſanctitatis in homine erudito, qui ſibi cavere potuerit contra juges incurſus adeo callidi inimici; qui ſcientiam adeo illuſtratam, adeo late patentem, ac ſublimem conjungere novit cum altiſſima humilitate; qui cum per eminentem eruditionem ſuam ſuper homines ſe extuliſſet, ita ſeſe infra omnes abjecerit, perinde ac ſubtilitas cognitionum ipſius fuiſſet menſura humilitatis ejuſdem. Ita de ſe humiliter ſentiebat, ut conſtanter maximas quaslibet Eccleſiæ dignitates repudiarit. Hæc enim ab ipſo propoſita norma fuit perfectionis gradum in virtutem exercentibus metiendum eſſe ab humilitatis profunditate. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Si homo in innocentiæ ſtatu permanſiſſet, verã ſciẽtiã habuiſſet.

Sine ſtudio doctum fieri, hoc eſſe debebat privilegium ſtatus innocentiæ. Nam veritas tunc ultro ſeſe obtuliſſet menti, quin eamdem inquirere cogeretur, Doctor Angelicus ait. Sed heu! quam longe diſtat ſtatus ille, ab eo ad quem nos peccatum redegit! Nihil ſine labore magno percipimus; ita ut veriſſimum ſit illud veteris cujuſdam effatum; quod videlicet ſcientia hodierna die nonniſi opus eſſe queat ſtudii pertinacis, atque moleſti, cum peccator non minus damnatus fuerit ſeipſum excolendo, ut doctus fiat, quam olim excolendo terram, ut fructu illius veſceretur. Itaque reſpicere debemus tanquam prodigium hominem, qui perfecte doctus evaſerit ſine ope profundæ meditationis, lecturæ conſtantis, ac diligentis doctrinæ; hoc enim ſtudere ſignificat. *Sermo Manuſcriptus.*

Sanctus Doctor N. non tãtum profecit uſu librorũ, quam precum.

Sed quibus adminiculis Sanctus Noſter ita profecit? Ne expectetis, Auditores, me prolixam hic vobis texere nomenclaturam eorum Librorum, quos legit, enumerare annos, quos in ſtudiis traduxit, vel aperire quibus inſtitutoribus operam dedit. Licet verum eſſet omnia hæc illi adfuiſſe ſubſidia, mirari etiam deberemus intuiti tantam ingenii facultatem; quo uſque vero noſtra creſcet admiratio, quandoquidem ſine omnibus hiſce auxiliis ad hunc apicem evaſit? Tandem enim nullos habuit magiſtros præter orationem, atque meditationem: non defuerunt plurimi, quorum conſcientiam moderabatur, & plurima illi negotia in Eccleſia procuranda fuerunt, &c. *Ex Sermone Manuſcripto.*

Divinæ Providentiæ de Sancto N. conſilium.

Noſtis, optatiſſimi Auditores, quodnam eſſet divinæ Providentiæ conſilium de Sancto N. Decreverat illa ex hoc facere unum ex præcipuis poſt Sanctum Paulum magiſtris Fidelium, & unum poſt Apoſtolos ex præſtantiſſimis Eccleſiæ Doctoribus. Oportebat igitur, ut huic Apoſtolicæ ſcientiæ conferret plenitudinem. Etenim ad tantum hoc miniſterium rite, & recte obeundum, ut putetis profanam ſcientiam aliquid opis conferre. Apoſtolicæ ſcientiæ perfectio in duobus ſita eſt, quæ a SS. Patribus nobis adeo frequenter memorantur;

tur: Primum quidem ut ſcias mentibus perſuadere Fidei veritates, tot licet obſtent præjudicia, quibus occupati eſſe poſſunt: Alterum vero, ut ſcias chriſtianam pietatem infundere in animos, quibus antea amor mundi dominabatur. Nemo ſibi fingere poteſt quem uſque ad gradum Sanctus noſter utramque ſcientiam poſſederit. Omnes confudit hæreſes, quæ illius ævo inſurrexerunt; ubique præſidebat per incomparabilem ſcientiæ ſuæ eminentiam. *Idem.*

Veritas quærẽda eſt in ſcientia.

Sanctus Paulus hoc exprobrabat quibuſdam ævi ſui fidelibus, qui licet ſtudiis jugem operam darent, nunquam tamen veritatis cognitionem aſſequebantur: *Semper diſcentes, & nunquam ad ſcientiam veritatis pervenientes.* (2. *ad Tim.* 3.) Sæculo hoc, in quo ſumus, legimus, conſulimus, diſceptamus, ad examen vocamus, perſcrutamur, & fortaſſe non ideo quidquam proficimus, quamvis magis, quam antea illuminatos nos eſſe gloriemur. Et undenam proficiſci poteſt malum hoc non ſatis deplorandum? Hiccine effectus eſt inanis curioſitatis, quæ ſub ſpecie illuſtrandi omnia ad noſtram eruditionem, putamus nobis dubitandum eſſe de rebus maxime manifeſtis, temere ingrediendi in Sanctuarium, perſcrutandas abyſſos mentibus humanis imperſcrutabiles, loquendum de iis argumentis, quæ rationem ſuperantia eſſe debent objectum fidei ſimplicis, atque docilis? Curioſitatem hanc Sanctus noſter impugnavit huic innixus magni momenti principio; contra rationem eſſe, velle per rationem dumtaxat illa intelligere, quæ ſuum captum excedunt: quam ob rem curioſitas hæc damnanda eſt; & Sanctus Bernardus alibi eam turpem eſſe putat, cum ſit, quo modo re ipſa eſt, palam a recto ſenſu abhorrens: *Sunt qui ſcire volunt eo fine tantum, ut ſciant, & turpis curioſitas eſt.* Et nonne æquum eſt, ut Deo in illam animadverſuro, at tradente noſmet mobilitati opinionum noſtrarum, cæci oculis gradiamur, ſemper periculo obnoxii ſequendi mendacium? *Idem.*

Plerique ſcientiã ſequuntur, ut inter ceteros niteant.

Nonne hic cæcæ vanitatis effectus eſt, quæ nos ad ſtudendum impellit, ut inter ceteros ſecernamur, & quæ ſcientiæ lumen non quærit, niſi ut hominum plauſus aucupemur, quomodo ſexcenti faciunt; de quibus S. Bernardus ait, eos ſtudere dumtaxat, ut ſemet aliis tradant cognoſcendos? *Sunt, qui ſcire volunt, ut ſciantur & ipſi. Et hoc turpis eſt vanitas.* In hoc plurimi peccant, qui magnifice de ſeipſis ſentientes, in omnibus occaſionibus ſeſe proferunt, & de rebus omnibus loquuntur ea audacia, quam ſibi arrogant, quaſi ſint magiſtri in Iſrael: donec Deus ad puniendam vanitatem, quæ illis dominatur, permittit, ut confundantur ab illis, quos ipſi deſpiciunt. Tale fatum eſt horum pſeudo-Sapientium in æquiſſimam ſuperbiæ pœnam. Errant, & in erroribus ſe ſe præbent omnibus irridendos. *Idem.*

Remedia cõtra ignorantiam, vel potius contra mundi ſcientiam.

Hæ ſunt cauſſæ ignorantiæ noſtræ, quidquid contendere videamur ad adquirendam ſalutarem ſcientiam Chriſtifidelium. Cur mihi non liceat, vobis ſalutaria præbere remedia? Opponerem aliorum curioſitati ſanctam ſimplicitatem, & fallaci aliorum credulitati ſapiens ſecerniculum. Modicæ reverentiæ, quam iſti adhibent erga cæleſtes veritates, objicerem ſenſus cultus, ac venerationis, quos illæ merentur, & vanitati, qua illi ob ſcientiam tument, humilitatem, ſine qua, Sanctus Bernardus egregie docet, neminem unquam perventurum ad veritatem. O nos beatos, ſi haſce vias ſequeremur! Æterna quippe Sapientia ſe ſe communicat animabus ſimplicibus, prudentibus, obſequentibus, humilibuſque. Fruſtra, ſi hæ deſint animi affectiones, ſecreta illius aſſequi conabimur, quaſcumque ſuppetias invenire poſſimus in naturæ perſpicientia, vel in aſſiduis laboribus vigiliiſque, nunquam auferre licebit velum quo conteguntur; ſed ſi affectiones illæ adfuerint, & reliqua defuerint omnia, Deus impertiet nobis ſpiritum ſuum, cujus ope intelligamus, quod ipſi per nos intelligere non valemus: *Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem, & trementem Sermones meos?* Nolo diutius in hoc argumento immorari. *Sermo Manuſcriptus.*

Quomodo S. hic Doctor impietatem profligaverit & fidem reparaverit?

Sanctus N. divina conſtitutus fuit Providentia ad cohibendos impietatis progreſſus, quæ late jam in univerſum terrarum orbem ſe effuderat. Fides Chriſtiana in ipſo Chriſtianiſmi ſinu ſemianimis erat. Verum quidem eſt tunc temporis inanibus Deis delubra nequaquam ædificata fuiſſe, ſed Jeſu Chriſto ea in dubium revocabantur, quæ ſanctiſſima vetuſtas illi dicaverat, & per ſacrilegæ ſeditionis conatum, Dei Filius in omnibus Patri æqualis divinitate exuebatur, & in creatarum rerum claſſem cogebatur. Hac in re, quæ Religioni eſſentialis eſt, oboriebantur ſingulis diebus recentes opiniones, quæ ſe mutuo evertebant, efficiebantque, ut hominum mentes in incertitudine æterna fluctuarent.

Sanctus N. in ſcientia invenit omnia neceſſaria, ſubſidia ut recentes opiniones omnes everteret.

Ubinam Sanctus N. neceſſaria nactus eſt ſubſidia in re adeo periculoſa? Nactus eſt illa in ſcientia admirabili, qua cælitus donatus fuit. Ad hæc verba quinam eſt mentium veſtrarum conceptus? Nunquid putatis me loqui de ſcientiis illis, quarum nitor palpare conſuevit hominum vanitatem? Eas poſſidebat quidem, ſed poſſidebat illas, utar illius verbis, ut victor poſſidet captivos, de illis quodcumque ſibi libitum fuerit facturus, non autem illis quidquam in ſe auctoritatis permiſſurus. Illis uſus eſt, ut per eas ad ſcientiam longe ſubliniorem aſcenderet: ſcientiam, quam ille ex ipſis veritatis fontibus hauſit. *Idem.*

Scriptura ſine ullis præjudiciis legenda; & ad Eccleſiæ traditionem cõfugiendũ.

Cum Sancto N. perſuaſum fuerit, Deum unum perfecte ſemet cognoſcentem, efficere unum poſſe, ut ab aliis cognoſcatur: *Idoneus ſibi teſtis eſt, qui niſi per ſeipſum cognitus non eſt;* non adhæſit ultra penetrationi mentis ſuæ; neque cognitionibus, quas in ſemetipſo deprehendit, ſed divinis adhæſit Oraculis in Scriptura expreſſis, eaque non ſine duabus maximi momenti regulis perlegit: quarum prior eſt, legendum eſſe ſine præjudicio, & afferendum eſſe ſpiritum docilem ac paratum ad eos imbibendos ſenſus, qui non habentur, & ad eos, qui habentur facile abjiciendos: *Optimus lector eſt, qui dictorum intelligentiam expectat ex dictis, potius quam imponat, retulerit magis, quam attulerit:* altera vero, quod cum hæretici Scripturis impugnati ſe per Scripturas tuentur, confugiendum eſt ad Traditionem Eccleſiæ, quæ ſicuti de manu in manum, de ſæculo in ſæculum traducit pretioſum veræ doctrinæ depoſitum, quod in ſacris Libris continetur: *Memento neminem hæreticorum eſſe, qui ſe nunc non ſecundum Scripturas prædicare ea, quibus blaſphemat, non mentiatur. Ego, quod accepi, teneo. Idem.*

In S. Doctore non ſufficit pietas, niſi fuerit cõjuncta cũ ſcientia.

Ex magni hujus Doctoris exemplo diſcamus ſatis non eſſe ad ſacrum Miniſterium afferre vitam innocuam, & frugi. *Ardere parum.* Sed cum labores impenderet in ſuimet ſanctificatione, laborandum eſſe quoque, ut veram ſcientiam adquiras: *Ardere, & lucere perfectum eſt.* Verba hæc ſunt S. Bernardi, & Magnus Pontifex S. Gregorius rationem affert in Paſtorali. Ait enim, *ignominioſum eſt, ſi tunc quærat diſcere, cum quæſtionem debet enodare.* Sed quænam in nobis ſcientia requiritur? Sæculares ſcientias ne contemnamus; ut Sancti Doctores loquuntur. Has ſtudio ſuo indignas nequaquam arbitratus eſt Sanctus N. Sed plurimi faciamus ſcientiam verorum Fidelium. Adhæreamus, uti præſtitit noſter Doctor inſignis, ſacris Codicibus, ac Traditioni, quæ nobis verum illorum aperit ſenſum. Ne propriarum cogitationum ultores aliquid vel addamus, vel demamus Legi Domini. Utrum ſit periculoſius non liquet. Sed liquet, utrumque eodem anathemate in Scripturis percelli. Itaque opinionum noſtrarum nimis fautores eſſe non decet, eo uſque ut illas haberi velimus pro veritatibus, vel ut ipſis veritatibus labem aſpergere audeamus ad eas confirmandas. Ea tantum Oraculorum loco a nobis habenda ſunt, quæ colit Eccleſia; in iis autem, quæ illa integra nobis relinquit, alios cogere velle, ut hanc potius, quam aliam ſequantur ſententiam, hæc quædam eſt violatio publicæ libertatis. *Idem.*

Complura ſunt in Mũdo fallacia lumina, quæ homines fallunt.

Mundus plenus eſt fallacibus luminibus, quæ nos fallunt, atque in præceps inducunt. Opes fucata quædam ſunt lumina, quæ oculos noſtros perſtringunt. Honores ſunt lumina mendacia, quæ nos illiciunt; vitæ hujus deliciæ lumina ſunt impura, quæ nos avertunt a Deo: diabolus ipſe, qui Princeps eſt tenebrarum, ſæpe ſe ſe in lucis Angelum transmutat: ſed Jeſus Chriſtus vera lux eſt, quæ neminem fallit, & quæ nobis aperit fluxorum horum bonorum, quæ nos tot trahunt illecebris, mendacium. Heu! Domine, quis non contemneret opes, & honores, videns te ad præſepis uſque fenum humiliatum? Quis non fugeret ſæculi voluptates, & gaudia, videns te medium inter duo animalia plorantem? O Sol mentium, veni, illumina animam meam, & reple tuis luminibus cor meum, ſicut illud Sancti hujus Doctoris replevisti, ne aberrem unquam a recta via, quam ipſe in terris ſecutus es, & ut vias ſalutis cognoſcam: *Ut cognoſcam in terra viam tuam in omnibus gentibus ſalutare tuum. Ex Meditationibus P. Novet, Tomo 7.*

Pietas fecit ut Deus in S. Doctoris noſtri mentem infunderet ſublimes cognitiones.

Sed ut redeamus ad Sanctum Doctorem noſtrum, quinam fuit character, quem pietas adeo vera contulit ſcientiæ Sancti N.? Inveniens in illo Deus animam ſine macula, effudit in mentem ejus lumina, quæ inde ſtatim errorem ejecerunt. Nemo unquam divinitus rectiorem ſenſum, ſolidius judicium, & vim ſecernendi exquiſitiorem ſortitus eſt. Non ille temerariis innixus præjudiciis, neque præcipiti feſtinatione pronuntiat. Adhæret meræ veritati, & tutiores eligit vias, per quas felicius, tutiuſque ad illam perveniat. *Sermo Manuſcriptus.*

In maximis difficultatibus omnes ad S. hunc cõfugiebãt.

Ullane inter doctos Viros diſceptatio oriebatur? Omnes ad S. N. confugiebant; ejuſque ſententiæ tanquam totidem Oracula habebantur. Ullæne erant impeditiores propoſitiones in argumentis æque delicatis, & magni momenti, quæ in Eccleſia ſcandalum parere poterant? conſulebatur Sanctus noſter, ejuſque cenſuræ ſine provocatione omnes adquieſcebant. Indigebantne fideles certis canonibus, ut vitam ſuam componerent ad eam regulam, quam nobis Chriſtiana Religio præſcribit? Ille admirabiles propoſuit, qui late in omnes terras effuſi ſunt. *Idem.*

Sanctus N. quo majori lumine pollet, eo minus propriũ ſequitur lumen.

Quæ ſubſidia Sancti noſtri pietas invenit in ſcientia pura, & ab omni errore vacua, cujus hanc principium fuiſſe nobis eſt locus credendi? Fatendum eſt, ſæpe nimis accidit per funeſtum humanæ corruptionis effectum, mentem quo magis mens illuſtratur, cor eo magis areſcere in rebus aſceticis; quo magis cognoſcitur Deus, eo magis cultum illius nullo in diſcrimine haberi. Etenim quot docti Viri ſimiles illis Philoſophis, qui ut Sanctus Paulus ait, Deum quidem cognoſcebant, ſed non colebant tanquam Deum, dicere poſſent cum S. Auguſtino, ſe repere in ſexcentis craſſis imperfectionibus, licet teneant elatiſſimas Religionis veritates, donec interim rudes homines ac illitterati aſſurgunt ad ea, quæ in Chriſtiana religione ſunt perfectiſſima! *Indocti rapiunt regnum Cælorum, & nos cum doctrinis noſtris perimus, ubi volutamur in carne & ſanguine. Idem.*

Quid diſcrimiminis inter ſcientiã Eccleſiaſticorum & ſæcularium.

Ignoraſne, magnum illud diſcrimen, quod Sanctus Noſter

conſtituit inter Eccleſiaſticorum ſcientiam, & ſæcularium? ſi ignoras illud, tibi aperiendum eſt. Ingens intereſt diſcrimen, inquit ille, inter Doctorem, & virum ſecundum mundum eruditum; hic in eo collocat felicitatem ſuam, ſi in ſe mundi totius admirationem convertat, ſi ſermonis ſui elegantia, atque veneribus faſcinet illum, & ſæpe ſuis abutitur luminibus, ut alios in errorem inducat, efficiens ut alii præcipui officii ſui obliviſcantur. Sed Doctor, vel Paſtor Eccleſiaſticus lucerna eſt ardens, ut mundum illuminet, homo eſt a Deo conſtitutus, ut populos erudiat, & dirigat conſcientias. Debitor eſt illis omnibus, qui ad ipſum confugiunt, & ſecum diſpenſare non poteſt, quominus reſpondeat omnibus dubitationibus, atque difficultatibus, quæ ſibi proponuntur in quovis argumento, & undequaque mittantur. Cognitio ejus ſatis eſſe poteſt. Perfecte ſciat oportet dogmata, & Myſteria fidei, Scripturas, Sanctam Traditionem, Hiſtoriam Eccleſiaſticam, Eccleſiæ Canones, atque Inſtituta; profundam habeat lectionem Operum Sanctorum Patrum, ita ut merito illi tribui valeant hæc Eccleſiaſtici verba: *In verſutias parabolarum intrabit, occulta proverbiorum exquiret.* (*Eccli.* 19.) *Auctor recens.*

De vario Eccleſiaſticorũ munere.

Nemo eſt, qui non cenſeat duas profeſſiones inter ſe adeo diverſas per characteres adeo peculiares, ſimulque, ut ita dicam, oppoſitos, non indigere propriis, ac peculiaribus cognitionibus; & eos qui alteri horum ſtatui congruunt, alteri nequaquam congruere. Doctores inſtituti ſunt, ut loquantur, alii, ut ſibi indulgeant. Doctores, ut doceant; hi ut diſcant; illi ut ſeorſim; hi, ut in mundi luce vivant. Illi ut invigilent populorum converſioni per documenta, ac monita: hi vero precibus ſuis atque gemitibus. Doctores in publicis cœtibus Dei Verbum annuntiant, alii hoc in ſolitudinis ſuæ receſſu meditantur. Doctores aliquid de vitæ ſuæ auctoritate remittunt per occaſionem eorum, cum quibus inveniuntur Providentiæ juſſu; alii, de aliis vulgo Religioſis loquor, qui ſemper æqualem ſervant Pœnitentiam, ubi legitima non adſit ratio illam interpellandi, ita ut ſe fideles præbeant in ſolitudine ſua ſervanda. *Idem.*

Admirabiles effectus ſtudii.

Studium, & litterarum amor aperit os illorum, qui illud ſilentio devoverant. Educit illos de requie, & obſcuritate receſſus illorum, eos in ſpectaculum profert, illos transformat, eiſque mutuatam formam induit. Communicat illis varias diſpoſitiones, eiſque imprimit characterem, nihilo minorem illo, quo Jeſus Chriſtus ſecernit eos, qui vere ſuum habent ſpiritum, ab iis qui illum non habent. *Idem.*

Studium, & ſcientia pietatẽ Sancti N. corroboravit.

Sancti Doctoris noſtri ſcientia non profuit, niſi ut pietatem ejus ſolidiorem efficeret. Pietas deliciæ erant illius; & ſtudia ſua haud ægre relinquens, feſtinanter ingrediebatur in hoc ſanctum animæ commercium cum Deo. Sed quomodonam precabatur? Cum reverentia & fervore, quæ maxime decebat conceptum Majeſtatis ſupremæ Dei, ante quem accedebat. Quoties viſus eſt, in terram proſtratus, repletus ea formidine, qua occupantur ſublimes intelligentiæ circum Altiſſimi thronum? Quoties viſus eſt igni ſacro ſuccenſus, qui ſe ſe prodebat extrinſecus per nitorem inſolitum, quo facies illius coruſcabat? Tamen parum ſuimet ipſius contentus cum Deo nonnunquam conquerebatur, dicens: Nunquid opus eſt, ut adeo parum te diligam, ego, qui novi quam ſis amabilis? *Sermo Manuſcriptus.*

Doctor noſter non ſpernebat modica, ſed ſingula diligentiſſime obſervabat.

Tantum aberat, ut crederet, communem pietatis praxim exſilium eſſe mentium, vel habendam eſſe veluti quamdam ſpeciem ſervitutis, cui ſe ſe ſubjicere magna non debent ingenia; hanc ſumma diligentia ſervabat, multo magis in hoc ceteris præſtans, quam eminentia ſpiritus ac ſcientiæ. Ratus enim nihil modicum eſſe in Dei ſervitute, quod ab aliis audacibus nugæ vocantur, de his ſumma cum reverentia loquebatur, ac ſumma officii fide perſungebatur. Nulla erat actio in diei ſpatio, pro qua peculiarem methodum ſibi non propoſuiſſet; atque cum illi perſuaſum eſſet, ſimplices in recto tramite ambulare, per alias vias nolebat incedere; ſed conabatur in illo ambulare eo conſilio, ea mente, ſenſu, fervore, qui iis reſponderet luminibus, quæ ille habebat, & ſimplices non habent. *Idem.*

Scientia uti debemus ad pietatem & devotionem augendam.

Felices eruditi viri, quibus, ſecundum Sancti Doctoris Noſtri exemplum, ſatis non eſt veritatem cognoſcere per ſcientiam puram, & ab omni errore vacuam; ſed utuntur ſcientia ad pietatem ſuam excolendam: *Recte exiſtimare de Deo,* S. Auguſtinus ait, *initium pietatis eſt.* Huic fundamento ſuperædificanda pietas eſt eo major, quo ſolidior. Alioquin quid proderunt Doctis omnia ſua lumina, niſi ut ad Jeſu Chriſti Tribunal magis, magiſque damnentur? Vobis meditandum relinquo tanti momenti argumentum, ut vobis oſtendam, cum Sanctus Noſter ad ſublimem ſcientiam pervenerit per profundam humilitatem, illum ſcientia ſua uſum fuiſſe, ut humilitatem ſuam vividiorem efficeret. *Idem.*

Multa proficimus cum doctis & per orationem.

Effatum eſt Sancti Auguſtini æque præclarum, ac ſolidum: *Non parva pars ſcientiæ eſt ſcienti conjungi.* Sanctus Noſter ſibi gloriæ vertebat diſcipulum fuiſſe alterius hominis; cumque ſciret, hominem per orationem potiſſimum conjungi Deo, ut accedat in partem bonorum, quorum eſt origo, intellexit, ad hoc ut vere doctus fieret, ſe multo magis profecturum eſſe ſi cum humilitate preces funderet, quam ſi attentius ſtudiis operam daret. Illud etiam animadverterat, ubi Jeſus Chriſtus aliquam propoſuiſſet parabolam, cujus ſenſus lateret, Apoſtolos illum orare conſueviſſe, ut illius ſibi traderet explanationem: *Ediſſere nobis parabolam.* Præterea non ignorabat, talem fuiſſe praxim Sanctorum Doctorum, de quibus, Sanctus Auguſtinus ſcribens contra Fauſtum Manichæum, cui noſtrorum myſteriorum profunditas, & obſcuritas negotium faceſſebat; dixit, non minorem habuiſſe perſpiciendi vim, quam ille, ut has cognoſceret difficultates; ſed majorem præ illo habuiſſe humilitatem, ut earum poſceret, & aſſequeretur explicationem: *Quæſierunt, & invenerunt, pulſaverunt, & intraverunt.* Meminerat tandem S. Auguſtinum ſublimem illum, doctiſſimumque Virum, cui nihil impenetrabile videri debebat, ita & ipſum agere conſueviſſe, cum dicebat Deo: Tu, Domine, immiſiſti in me deſiderium cognoſcendi te, ſed quomodonam cognoſcam te, niſi nubem, quæ te oculis abſcondit meis, diſſipaveris? *Da, quoniam ſuſcepi cognoſcere te, & labor eſt ante me, donec aperias.* (*In Pſ.* 12.) Sanctus Doctor noſter fidelis imitator ſummorum horum Virorum, orationem ſtudio præcedere volebat, neque temporis jacturam facere verebatur, cum aliqua deterritus difficultate libros relinquebat, ut ad Orationem confugeret. Superſunt nobis adhuc ea verba, quibus Deum precabatur, & divinitus factum eſt, ut pretioſum hoc ſuæ humilitatis monumentum inter alia præclara ſcientiæ ſuæ conſervaretur. *Auctor recens.*

Quem charactere tribuat Deus ſcientiæ Sãcti Doctoris hujus.

Videamus quem characterem tribuat Deus ſcientiæ Sancti Doctoris hujus propter adeo profundam humilitatem. Eam adeo ſublimem reddidit, ut pauci ſint in Jeſu Chriſti Eccleſia Doctores, qui hunc exæquent, & nemo qui eum ſuperet; adeo ſublimem, ut omnes crediderint eam minus fuiſſe fructum laboris, & applicationis ad ſtudium, quam effectum mirificæ illuſtrationis Æternæ Sapientiæ: adeo ſublimem, ut licet methodica ſit, exerceat tamen majora virorum ingenia, ſimilis hac in re ipſis ſacrorum Librorum Oraculis, quorum ſenſus profundus quotidie argumentum eſt noſtrarum dubitationum, atque diſceptationum. *Auctor recens.*

Scientia inflat cor hominum.

Niſi nobiſmet caverimus, ſcientia periculoſum in nobis pariet tumorem in corde. S. Paulus hoc dixit, & quotidiana nos docet experientia. Fatendum eſt non ſine erubeſcentia coram Domino: Adeptine ſumus mediocrem ſcientiam? Oculos noſtros perſtringente lumine, quod inde emanat, præclaros de nobiſmetipſis conceptus animo imbibimus: feſtinanter niteſcere cupimus, ut illos aliis communicemus, noſmet aliis ipſi præferimus propter ſecretam vanitatem, & invidiam, quæ quamprimum erumpit. Volumus etiam ab aliis præferri, idque avide concupiſcimus poſt omnia honoris inſignia, quæ putamus eſſe mercedem debitam meritis, quæ ipſi nobis ineſſe arbitramur. Horum oppoſitum deſumendum eſt, ut veram Sancti Doctoris noſtri imaginem nobiſmet proponamus. *Idem.*

S. Doctor profitebatur omnẽ ſcientiam ſuam, non a ſe, ſed a Deo fuiſſe profectã quĩ ipſi omnia lumina fuerat mutuatus.

Scientia utebatur, ut apertius cognoſceret in ſe nihil eſſe præter ignorantiam, atque infirmitatem, & quin gauderet de nominis ſui celebritate, tribuens vel ingenio, vel labori ſuo lumina, quæ fuerat adeptus, in ſingula momenta cogitabat; ſi hæc erant in illo, ſua tamen non eſſe; & divina ope in ſe profecta; quorum poteſt quidem homo ſubjectum eſſe, non autem principium. Ita parvulus in oculis ſuis, donec univerſus terrarum orbis illum tanquam unum ex doctiſſimis Viris habebat, vix ſe aliquid ſcire putabat, cum undique tanquam Oraculum conſuleretur. *Idem.*

En adhuc nonnihil veſtra dignum admiratione. Frequenter uſuvenit, ut cum meritum nobis adeſse cognoſcimus, cupiamus eo in loco eſse, ubi merita noſtra in lucem proferre valeamus. Teſtes illi ſunt, qui omnibus fere temporibus viſi ſunt in Eccleſiæ ſinu per artes, quibus ſibi uti licere putant, aditum ſibi aperire ad inſignes dignitates, ut ſibi jus illud fiat, quod ſe mereri contendunt. Tantum abeſt, ut fateantur hoſce motus effectus eſse ambitionis ſecretæ, ſibimet perſuadent, oriri ex vero zelo pro publica utilitate, & rati ſibi injuriam fieri, ſi intra vitæ privatæ cancellos continerentur, conantur inde egredi, ut ea talenta, ita enim inquiunt, quibus cælitus aucti fuerunt, fiant utiliora. Sanctus noſter ab hujuſmodi ſenſibus ſemper abhorruit, cujus rei plura dedit argumenta. *Idem.*

Ambitio, qua quis doctus haberi vult plurimorũ malorum cauſſa.

Mira hæc rerum eſt perturbatio, S. Bernardus ait, velle primum in ſcientiis niteſcere, nam in Dei ordine caritatis ardor ſcientiam gignere debet: *Quid lucere feſtinas? quære primum fervorem & nec dubium, quin ſplendor adjiciatur tibi.* Vis, ut aliquando ſcientia tua in hominum oculis eluceſcat? primum hoc age, ut cor tuum ſanctis chriſtianæ caritatis ardoribus ferveat. Sanctus Noſter perfecte ordinem hunc ſecutus eſt. Poſtquam ſeipſum ſanctificavit diligenti praxi officiorum Religionis, aliis ſanctificandis operam dedit omnibus illis adminiculis, quibus zelus ardens uti conſuevit. Concionari, docere, confiteri, ſcribere hæc omnia illum viciſſim occuparunt, & gradum fecit ab uno ad aliud quin inter utrumque requiem interponeret, quæ facile creditur neceſsaria ab iis, qui non eumdem habent fervorem, ac ille: *Quære primum fervorem, & nec dubium, quin ſplendor adjiciatur tibi.* Videtur Deus oblectatus fuiſse adimplens in illo hæc Scripturæ verba: *Ponam in lucem ſcientiam illius;* (*Sapient.* 6.) vel hæc alia: *Ecce intelliget ſervus meus, & exaltabitur valde.* (*Iſaia* 52.) Et ſane vix Sanctus N. ſcientiarum curriculum ingreſsus eſt, cum Mundus univerſus admiratus eſt vaſtam ingenii, & ſcientiæ ipſius extenſionem. Quin vellet, nimis enim hac in re modeſtus erat, factus eſt ſummus Scholarum arbiter; in controverſiis, quæ aliquando inter eruditos haberi ſolent, quamcumque in partem ſentiret, in eam

libram

libram inclinabat, ac de illo cœptum eſt dici, quod Antiquitas de S. Auguſtino dicebat, cujus ille ſe Diſcipulum profitebatur, potiori jure, quam neoterici quidam, qui ut erroribus ſuis auctoritatem adquirant, conantur illos inferre ſub nomine incomparabilis hujus Doctoris gratiæ. *Legi deeſt, quod Auguſtinus ignoravit. Auctor recens.*

Loquitur nobis Deus non ſolum perScripturas, ſed etiã per Doctores.

Non per Scripturas tantum nobis loquitur Deus; ſed etiam, & fortaſſe apertius per inſpirationes, per interiores gratiæ ſuæ motus, per quædam lumina, quæ nos perſtringunt, & ſæpe pariunt in nobis, & cum nobis tot optimas cogitationes, tot ſancta deſideria, tot pia conſilia. Ecce ſecundum Jeſum Chriſtum quinam ſit ſolidus fundus in quo vobis laborandum eſt ad ædificationem interioris hujus domus, ubi Deus cum vobis habitare vult. Verum cum vobis ſufficiat ſalutares has impreſſiones recipere, quin illis reipſa utamini, arguendum eſt, inſipientem eſſe eum qui id fecerit, & in irritum laborare; opus enim hujus omni carebit ſoliditate ac diuturnitate. Virtus fortaſſe aliquando ſubſiſtere poterit, ac hominum admirationem conciliare; at nunquam ita erit valida, ut reſiſtat fluctibus tentationis, & furentibus cupiditatum incurſibus, & vitiis, quæ ſerius, ocyus in illam erumpent. Vere igitur dicere poſſumus Sancti hujus Doctoris virtutem nunquam labefactatam fuiſſe ulla tentationum vi, quæ nunquam profuit, niſi ut hunc in ſæviſſimis Eccleſiæ perſecutionibus inconcuſſum præberet. *Moralis Novi Teſtamenti P. la Neuville.*

Quantũ Eccleſiæ damnum afferat ignorantia.

Si quæ ſæcula turpia, & indecora fuerunt in Eccleſia propter fidelium ignorantiam, & corruptionem, illa ſane fuerunt, quibus Eccleſia profunda tranquillitate fruebatur. Ignorantia fictæ hujus pacis mater erat; vitium autem fructus. Nemo erat, qui vel zelum haberet, vel ſcientiam, ut privatorum flagitiis, aut corruptis laxiſque doctrinis, quæ in Eccleſiam obrepebant, adverſaretur. Contra ſæcula magis florentia, veluti prima, illa fuerunt, quibus homines eruditi firmiter ſuſtinuerunt non ſolum fidei veritates, verum etiam morum puritatem, & diſciplinæ ſeveritatem. *Auctor recens.*

Prophetæ ſcripſerunt ea, quæ non acciderant, & Doctores ea nobis tradiderunt majori cum voluptate, ac progreſſu.

Prophetæ, atque Doctores ſunt hiſtorici Filii Dei; ſi primi non æque illuminati fuerunt, fuerunt nihilominus admirabiliores poſterioribus. Quippe illi ſcripſerunt, & connotarunt ea, quæ nondum acciderant, & futurorum caliginem penetrantes Prophetarum qualitatem cum qualitate Hiſtoricorum conjunxerunt. Si Doctores hac de cauſſa illis cedunt, tamen illis quam maxime antecellunt. Cum enim de præteritis ſcribant, longe diligentius factorum circumſtantias connotant, & cum in ſcriptis eorum lumina minime permixta ſunt tenebris, uti ſunt in ſcriptis Prophetarum, nos erudiunt & jucundius, & utilius. Verum quin ea vobis oſtendam diſcrimina, quæ inter utroſque intercedunt, vobis ob oculos ſtatuam unam ex præcipuis rationibus, propter quam convenit inter ipſos, eaque eſt, quemadmodum Prophetæ variis modis Jeſum Chriſtum conſiderarunt, ita & Doctores aliter illum ſpectaſſe; & utroſque ſimul univerſam illius hiſtoriam tradidiſſe nobis deſcribentes omnes ejus actiones, & qualitates. *Panegyricus S. Lucæ. P. Senault.*

Deus diverſa tribuit dona Sanctis Eccleſiæ Doctoribus.

Largitur Deus Sanctis ſuis diverſa dona pro temporum varietate, variiſque Eccleſiæ ſuæ neceſſitatibus. Ubi vult Religionem ſtatuere, in medium profert Sanctos, quos replet donis inſignibus linguarum, Prophetiæ, miraculorum ad idololatras convertendos. Cum Eccleſiam jam conſtitutam confirmatamque Tyranni perſecuti ſunt, replevit Martyres dono fortitudinis & patientiæ, ut eorum incurſibus reſiſterent: ſed poſtquam Eccleſia eadem conſtituta, confirmataque fuit in perſecutionibus, nulloſque inimicos habuit quam hæreticos maloſque Chriſtianos, ſuſcitavit Deus ſervos fideles, quos replevit donis ſcientiæ, atque intellectus, ut morum, ac diſciplinæ labentis repararent excidium. Talis fuit Sanctus N. Dedit illi ſanctitatem eruditam, ac illuſtratam, qua tunc indigebat Eccleſia ad impugnandos errores, qui tunc in ſinu illius oriebantur, & ad inhibendos impietatis, ac vitii progreſſus. Sed ſcientia Sancti N. primum egit in ipſum, mox in Ordinem ipſius, in Eccleſiam, & proximum. *Ex Specimine Panegyricorum, Tom. 1.*

Sciẽtia producit effectus modo bonos, modo malos, juxta rectã vel pravam propenſionem poſſidentis illa.

Scientia æſtimabilis non eſt niſi quatenus ſanctitati conjuncta eſt; ſi adeſt in homine profano, profana eſt; ſi adeſt in Sancto, ſancta. Sanctus ſciens Angelus eſt propter corporis puritatem, & lumina mentis ſuæ; ideoque dupliciter particeps eſt perfectionis harum ſublimium mentium. Sanctus N. utramque hanc poſſedit prærogativam in gradu eminenti. Hunc nobis fingere poſſumus tanquam Seraphin divino amore ſuccenſum, ab omnibus concupiſcentiæ ardoribus emundatum per ignem caritatis, ſimulque tanquam Angelum Apocalypſios *volantem per medium cælum, habentem Evangelium in manu ſua.* (*Apoc.* 14.) Sed divinus hic liber tranſit in ejus ſubſtantiam: alitur veritatibus illius, repletur ejus ſcientiis, utitur ejus ſcientia ad emundandas virtutis ſuæ cauſſas; intellectus illius ideo illuſtratur, ut magis magiſque ſuam inflammet voluntatem. Per accidens ſcientia nonnunquam officit pietati; remedium eſt potius ad curandam animam, quam virus ad eam corrumpendam: ita Sanctus Auguſtinus ſcientias comparat chirurgicis medentium ſcalpris, quibus aliquis uti poteſt ad membra ſecanda, licet effecti fuerint ad eadem ſervanda; ſed hoc contigit contra mentem artis medicæ. Scientia fax eſt, quæ in manu furentis ignem in Templa poteſt inferre; ſed in manu Sancti Viri lumen aptum eſt, ut ſuper Aras refulgeat. In hunc uſum Sanctus N. ſuam ſcientiam adhibuit. Quos radios hoc ſydus non effundit in Eccleſiam? Sed magnus iſte Sanctus ſuis utitur cognitionibus, ut eorum nitorem abſcondat. Ejus humilitas eſt velut obſcura nubes, qua ſuam tegit in oculis ſuis claritatem donec interim Eccleſia admiratur in eo divinam hanc ſcientiam, qua repletus fuit. Ille eo ſe magis humiliat, quo magis attollitur; vellet ſi fieri poſſet, exercere talenta admirabilia, quæ divinitus recepit, quin inde ullam reciperet gloriam. Modeſtia ſua clam zelo ipſius adverſatur. *Idem.*

Tria quæ J. C. a Doctoribus exigit.

Jeſus Chriſtus tria exigit a Doctoribus, quibus jure applicat Eccleſia, quod Apoſtolis dictum eſt. 1. Ut doceant, quoniam ideo ſunt lux, ut luceant; & ne humi talentum infodiant, cujus rationem reddituri ſunt illi, a quo ipſis creditum fuit. 2. Ut faciant ea, quæ docent, neque corrupto vitæ genere deleant, quod doctrinæ ſuæ puritate confirmandum eſt. 3. Ut Dei gloriam tantum reſpiciant, neque ad utilitatem, aut vanitatem referant officia illius miniſterii, quod ideo conſtitutum eſt, ut per illud Deus agnoſcatur & honoretur. Qui retinet fratrem ſuum, & vetat ne cadat in ſcelus habita hujus ratione ſal eſt, quo a putredine præſervatur: Qui exemplo ſuo ad bene agendum excitat alios, lumen eſt eorum, & defert in ſe verbum J. C. quoniam bona illius vita prædicatio eſt verbis omnibus potentior. *Annus Chriſtianus, Tom. 6.*

Sanctus hic Doctor oſtendit hominibus Dei magnalia.

Munus, quod contulit Deus Sancto N. in Eccleſia ſua ampliſſimum eſt, atque præſtantiſſimum. Si lumen Solis non alios habet limites, quam orbis totius, Sancti hujus doctrina in ſtudio ſuo illi non cedit. Hæc univerſalis eſt & ratione locorum, quandoquidem ab omnibus nationibus recepta eſt, & ratione temporum, ſiquidem ſæculorum omnium diuturnitatem exæquabit, & ratione veritatum, quas explicat, quoniam nihil lumen illius fallere potuit. Non deeſt illi, unde hæreſes conterere valeat, unde Ethnicorum errores refellat, unde vitia in exſilium expellat, unde Eccleſiæ faciem inſtauret, unde virtutibus exiſtimationem conciliet, & unde ampliſſimos colligat fructus. Theologi quinque mundos diverſos diſtinguunt; Archetypum, Intelligibile, cæleſte, elementare, & microcoſmum; quod eſt reliquorum compendium. In Archetypo Sanctus hic nobis oſtendit in luce admirabili perfectiones Dei; in intelligibili Hierarchias Angelorum: in mundo cæleſti ordinem, motum, influxum, & Aſtrorum concentum: in elementari omnia naturæ ſecreta; in microcoſmo denique quidquid ſpectat ad mores & hominum politiam. *Vita Jeſu P. Novet.*

Superbia Doctorum Legis antiquæ cauſſa erat propter quã illi Doctrinam J. C contemnebant.

Doctores Legis, & Phariſæi doctrinam Jeſu Chriſti non recipiebant, quia ſe doctiores putabant quam ut ab illo poſſent edoceri; & ille his exprobrat aliquando incredulitatem, quia ſe videre gloriabantur, nam e contra ſi cæci fuiſſent, videlicet, ſi cæcitatem ſuam fuiſſent confeſſi, credidiſſent in lucem, quæ venerat, ut illis luceret. Parvuli e contra, videlicet ſimplices, quales erant Apoſtoli ac diſcipuli, & ex ima plebe alii credentes in Jeſum Chriſtum, illuminati erant a Deo, qui illis ea revelabat, quæ ſuperbos ſapientes celabat. Neque ideo putandum eſt, neminem doctum Virum extitiſſe inter diſcipulos Filii Dei, quales fuerunt Nathanael, Nicodemus, Gamaliel: ſed facti ſunt parvuli, hoc eſt humiles, ut fidei lumen reciperent. Ut enim ex horum parvulorum ſis numero, ſatis eſt fateare, temet ex te nihil niſi tenebras eſſe ac Dei lumine indigere. *Annus Chriſtianus le Tourneaux, Tom. 1.*

Superbia efficit, ut Mundi ſapientes cæci ſint, donec parvuli illuminẽtur per humilitatẽ ac meram Dei miſericordiã.

Probat Jeſus Chriſtus Patris ſui conſilium, ſimulque nos docet, ſi mundi hujus docti Viri æquiſſimo judicio relinquuntur in tenebris propter eorum ſuperbiam, parvulos illuminari ex mera Dei miſericordia, non autem propter merita ſua: iiſque cum Jeſu Chriſto dicendum eſſe: *Ita Pater: quoniam ſic fuit placitum ante te.* (*Matth.* 11. 27.) Jeſus Chriſtus tanquam Deus per æternam nativitatem ſuam accepit naturam, atque poteſtatem æqualem Patri; & quatenus homo, per miſſionem ſuam recepit abſolutam poteſtatem inſtituendi Eccleſiam, eam regendi, homines ſanctificandi, efficiendique, ut cognoſcerent Deum, &c. *In anno Chriſtiano Tomo 1.*

Pravi Doctores quãtũ officiant Eccleſiæ.

Dei Filius pſeudo-Prophetarum nomine generatim intelligit eos omnes, qui ſerunt errores, qui fallacibus doctrinis populos fallunt. Hi ſunt pſeudo-Prophetæ illi, qui fidem corrumpunt, qui arma contra Eccleſiam diſtringunt, qui ejuſdem deciſionibus ſeſe victos dare nolunt, qui illius unitatem infringunt. Mundi Salvator nos admonet: *Attendite a falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ovium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces: a fructibus eorum cognoſcetis eos.* (*Matth.* 15.) Hoc mirum in modum iis quadrat, qui novas doctrinas annuntiant, qui ab Eccleſiæ communione ſecedunt, qui falſo aſſerentes, veritatem non amplius doceri, ipſi contra veritatem loquuntur. Dei Filius dicit, *qui veniunt ad vos.* Adnotate verbum: pſeudo-Prophetæ veniunt; videlicet veniunt ex ſe, & propria auctoritate. Prophetæ veri mittuntur; fallaces ultro veniunt; Hæc tutiſſima nota eſt ad diſtinguendos veros Prophetas ab iis, qui fallunt. Omnes qui ultro, ac per ſe veniunt, a nemine miſſi, omnes ſunt pſeudo-Prophetæ. Hoc pacto hæc Jeſu Chriſti verba ab omni antiquitate explicata fuerunt; & ſecundum hæc principia, qui ex ſe, & ultro venerunt, ſemper habiti ſunt tanquam ſchiſmatici, & pſeudo Doctores. *Annus Evangelicus Tomo 3.*

Tertulliani ſentẽtia de Doctoribus qui nova docent, ut Hæretici.

Tertullianus ut ævi ſui Hæreticos confundat, unam dumtaxat proponit quæſtiunculam: Quinam vos eſtis? Quando incepiſtis? Unde veniſtis? Hoc autem unum ab illis quærebat, quia ævo illius omnibus perſuaſum erat, eos, qui ex ſemet veniebant, ſecum geſtare characterem ſchiſmatis, qui unus ſatis erat, ut eos pſeudo-Prophetas eſſe liqueret. Quinam eſtis? Recens veniſtis; ergo doctrina veſtra nova eſt; quod ſatis eſt ad illius falſitatem probandam. Quando incepiſtis? Noſtris hiſce diebus incepiſtis, veritas antiquior eſt, ideoque vos illam minime docetis. Unde veniſtis? A vobiſmetipſis. Igitur ab Apoſtolis nequaquam miſſi fuiſtis, qui ſoli ſunt Doctores veritatis. *Annus Evangelicus Tomo 3.*

Hæretici ſemper cõfugerunt ad Scripturas, ut doctrinã aliquã ſtatuerent.

Obliti non eſtis, hanc omnibus temporibus Hæreticorum artem fuiſſe, ad Scripturas confugere; ſed cum ſibi vindicant licentiam explicandi Scripturam eo modo, qui Eccleſiæ deciſionibus adverſetur, nonne Eccleſia jure ſuo illis cum Tertulliano reſpondere poteſt: Scriptura eſt hereditas mea, & poſſeſſio mea; bonum meum eſt, quod mihi aufertis: Ego illam accepi ab Apoſtolis, meum eſt aperire abditos Scripturæ ſenſus. Undenam inceperunt perditiſſimi earum partium principes, quæ ſibi fucum fieri paſſæ ſunt a ſpeciebus fallacibus? Inceperunt illi quidem frangentes unitatem, atque evocantes populum ad ſeceſſionem. Primis Eccleſiæ temporibus conſtabat, eum ſtatim interire, qui frangit unitatem; & nullam unquam afferri poſſe cauſſam ſecedendi. Qui oppoſita aſſerebant placita, habebantur tamquam Hæretici, & pſeudo-Prophetæ. Nunquid dici poteſt, id quod primis temporibus verum erat, hodie non amplius eſſe verum? Si veritas manet immobilis, qui unitatem noviſſimis temporibus fregerunt, exiſtimandi ſunt ſeductores, & pſeudo-Prophetæ, non ſecus ac qui primis Eccleſiæ temporibus frangebant illam. *Idem.*

ala, quæ pſeudo-Prophetæ pepererunt in Eccleſia.

Qui a nobis receſſerunt, nonne totam Eccleſiæ doctrinam ſubverterunt? Si populis, quos deceperunt, ineſſet primorum fidelium ſimplicitas, de quibus loquitur S. Irenæus, ne audiviſſent quidem eos, qui venditabant doctrinam Eccleſiaſticæ doctrinæ pugnantem. Deo habeantur gratiæ, nos ſumus in unitate, nihil timendum eſt nobis a pſeudo-Prophetis. Adhærentes Eccleſiæ, quæ eſt *columna, & firmamentum veritatis,* (1. *Tim.* 3.) nunquam verba nobis venundari ſinemus; quoniam ſemper ſubjecti erimus illi, contra quam *portæ inferi non prævalebunt.* (*Matth.* 16. 18.) Operæ tamen pretium eſt in his veritatibus animadvertere, ut noſmet in fide noſtra confirmemus, gratias agere omnipotenti, qui nos a pſeudo-Prophetarum illuſionibus liberavit. Nonne ſumus in Eccleſiæ ſinu? Spiritus ſeductionis quocumque obrepſit. Nunquid deſunt funeſta experimenta, quæ nos docent pſeudo-Prophetas in ipſam etiam Eccleſiæ agrum late depopulationem inferre? Verum eſt pſeudo-Prophetas, qui fidem corrumpunt, non audiri: ſed non deſunt alii, qui mores corrumpunt, qui maxime periculoſi ſunt, & qui poſt ſe magnum diſcipulorum numerum trahunt. *Idem.*

Pſeudo-Prophetæ inquirũtur, quia prava doctrina ſua decipiunt peccatores.

In ipſa etiam Eccleſia inveniri poſſunt pſeudo Prophetæ, a quibus ſibi cavere maxime intereſt. Secundo loco aſſero quamplurimos eſſe, qui tantum abeſt, ut ſibi caveant a pſeudo-Prophetis, ut immo illos inquirant, & decipi velint. Addo præterea pſeudo Prophetarum auctoritatem minime excuſare eos, qui iiſdem fidem habent; & non minus ſontem eſſe qui fallitur, quia falli vult. Dico tandem unicam rationem ſibi præcavendi ab illuſionibus pſeudo-Prophetarum eſſe audire Jeſum Chriſtum, ejuſque præceptis, quæ nobis tradidit, inhærere. Hi ſunt illi, quos pſeudo-Prophetarum nomine vocat Eccleſia. Utrum vero hi magno ſint in numero, penes vos eſto judicium. Eos cognoſcite, ut ab illis vobiſmet ſecundum Salvatoris verba caveatis: *Attendite a falſis Prophetis.* Illi ſunt pſeudo-Prophetæ, & ſeductores, quemadmodum Oſeas Propheta teſtatur; qui palpant peccatores, & adulantur illis, eoſque in ſuis detinent iniquitatibus. Quot peccatores tuto in via iniquitatis perſeverant, quia ſepti ſunt aſſentatoribus ſibi plaudentibus, qui malum pro bono laudant, qui vitiis adolent thura æque ac virtutibus? Quis ambigit, cum cerei ſimus in vitium ſicut ſumus, ne ſit periculoſæ plenum opus aleæ, ac etiam lethale circumdari iis mortalibus, qui criminoſa fovent, ac muniunt animi noſtri ſtudia per laudes, ac plauſus, ineneſque aſſentationes? Quoties peccator in funeſtis ipſius conſiliis confirmatur ſermonibus eorum, qui ambitionem ejus palpant, amorem divitiarum, ultionem, luxum, magnificentiam, & qui virtutis nomen profanant eo uſque, ut illud applicent vitiis omnibus, qui virtuti maxime adverſantur? Nonne hoc illud eſt, quod Propheta vocat blandiri peccatori, eumque in iniquitatibus detinere? Si ergo juxta Filii Dei monitum, præcavere debetis vobiſmet a pſeudo-Prophetis, cavete etiam ab adulatoribus. Venenatæ laudes eorum quamplurimum conferre poſſunt, ut in vitio volutemini, tunc vero potiſſimum cum adulatio eo procedit, ut ſcelus laudet, eique nomen virtutis affingat. *Annus Evangelicus Tomo 2.*

Pſeudo-Prophetæ non aperiũt peccatori iniquitates ejus, ut illum ad pœnitentiam adducant.

Ex Jeremiæ teſtimonio, illi ſunt pſeudo-Prophetæ, qui peccatori *non aperiunt iniquitatem ejus, ut illum ad pænitentiam provocent.* (*Lament.* 11.) Conſtat quamplurimos eſſe peccatores graviſſimorum criminum conſcios, & qui expiari non poſſunt niſi maximis pœnis. Liquet multos ex his infecta pœnitentia, vel non ea peracta, quæ ſit peccatis eorum congrua, ducere tamen vitam tranquillam, & multos etiam Eccleſiæ Sacramenta recipere: *Attendite a falſis Prophetis*; videlicet ab illis, qui ob zeli, ac firmitatis defectum, non exprobrant peccatori vitæ ejus flagitia, neque animant illum, ut ſalutarem pœnitentiæ medicinam recipiat. *Idem.*

Multi ſũt in Mũdo pſeudo-Prophetæ docentes doctrinam prorſus oppoſitam doctrinæ J. C.

In mundo paſſim pſeudo-Prophetæ inveniuntur, docentes ab illis, quæ a Jeſu Chriſto tradita fuerunt, prorſus abhorrentia. Nihil in mundo vulgatius auditur, quam: Beati divites, Beati qui omnibus commodis perfruuntur; Beati qui magnas obtinent dignitates. Quicumque hæc placita effutiunt, nonne ſunt pſeudo-Prophetæ habendi? Qui impugnat dogma aliquod in Eccleſia univerſa receptum, proculdubio, inter pſeudo-Prophetas, atque hæreticos recenſetur. Cur igitur liceat aggredi moralia præcepta a Chriſto Jeſu inſtituta? Qui dixit: *Hoc eſt corpus meum*, dixit etiam: *Beati pauperes, divites maledicti.* Quemadmodum ergo hæreſis eſt aſſerere, Euchariſtiam non eſſe corpus Jeſu Chriſti; hæreſis quoque eſt affirmare beatos quidem eſſe divites, pauperes autem miſerrimos. Non ſolum attendite vobis a pſeudo-Prophetis, qui Jeſu Chriſti verbo adverſantur, ſed attendite vobis, ne vos etiam evadatis pſeudo Prophetæ docentes placita illis oppoſita, quæ nos Dei Filius edocuit. *Annus Evangelicus Tomo 3.*

Salvator agit circũſpectius cũ Doctore legis, qui cum tentaturus acceſſerat.

Mundi Salvatori non ſufficit agere circumſpectius cum legis Doctore, cujus cor plenum erat iniquitate; neque ſatis eſt illi erudire Judæos ea de re, quæ maxime ad Religionem ſpectabat; verum cum ſemper intentus eſſet illuminandis fidelibus omnibus, qui ſæculis labentibus erant venturi, docet, quænam ſint majora legis præcepta, eaque ſua auctoritate confirmat. Hæ ſunt veritates, quæ a nobis ad examen revocandæ ſunt. Videte bonitatem qua Jeſus Chriſtus lucratur Legis Doctorem, qui ipſum tentaturus accedit. Admiramini ſapientiam, qua erudit Judæos in eo Religionis argumento, de quo vix verba facere licebat, quin irritarentur, & ſe laceſſitos putarent. *Annus Evangelicus Tomo 4.*

Sãcti hujus pietas tanta ac tam ſincera fuit ut id exerceret opere quod fideles docebat.

Pietas Sancti N. illum magis commendabat, quam doctrina. Melius docebat chriſtianas veritates exemplis, quam verbis. Hæ magis patebant in moribus, quam in ſermonibus illius. Ad hos intelligendos opus erat acri ingenio, & eruditione, ſed ad illos intuendos, ſatis erat oculos habere, ut liqueret, Doctorem, qui ita ad unguem opere complebat, quod docebat ore, mendacem eſſe non poſſe; zelum ejus pro gloria Dei ſui eſſe ardentem, amorem erga Eccleſiam integerrimum, pœnitentiam auſteram, orationem aſſiduam. *Godeau in Elogio Sancti Dionyſii Alexandrini, in libro cui titulus: Epiſcoporum Elogia.*

Quænam fuerit Doctoris hujus inſtitutio?

Educatio Sancti N. fuerat admirabilis, & propter ingenii felicitatem non communem progreſſum fecerat in ſcientiis. In ſectis Philoſophorum nihil erat, quod eum falleret, ſed illi ſatis fuit naturæ ſecreta cognoſcere, quin illa vellet profiteri. Eloquentiam potiſſimum aggreſſus eſt, & fuit Rhetor eximius. Ingenii vis, imaginandi facultas, judicii ſoliditas, memoriæ fidelitas, artium, & ſcientiarum politiorum cognitio, vocis ſuavitas, ac robur fuere dotes, quas ad hanc attulit profeſſionem, & propter quas in hac enituit dicendi ratione; & jam in ſenium proceſſerat, cum a mundi amore ſeceſſit, & ſæculari profeſſioni ſuæ vale dixit. Sed tanta diligentia reliquum ſibi ſtadium abſolvit, ut omnibus illis præceſſerit, qui celerius in ſtadium ipſum fuerant ingreſſi. Illius homo vetus adeo perfecte in baptiſmo conſepultus fuit, ut repente hominem novum induerit. Mortuus eſt prorſus & mundo, & ſibimet ipſi. *Elogium Sancti Cypriani ibidem.*

Cũ S. Doctor hic ad extremos uſque limites ſuas cognitiones protulerit, eas veneratus eſt veritates, quarum Deus uni ſibi cognitionem reſervavit.

Satis admirari non poſſumus Doctorem, qui cum ſuas cognitiones uſque ad ſcientiæ permiſſæ limites extremos produxerit, ſi ita loqui fas eſt, didicit revereri ſacram illam lineam, qua Deus ſecrevit veritates, quarum cognitionem permittit nobis, ab iis, quarum perquiſitionem nobis voluit interdictam: ſemper ſapiens, & venerabundus in altiſſimis elationibus ſuis, nunquam aberravit in curioſas id genus cogitationes, ubi pſeudo Sapientes antiquitatis evanuerunt; ſemper cæcus fuit in noxiis iſtis ſcientiis, quas hominum ſuperbia & nequitia excogitavit; ſatis ſibi ratus eſt eminus notare ſcopulos, ſyrteſque hujus ignoti pelagi, & officioſa protendere brachia illis, qui aberraverunt; & eorum proficiens exemplo, ſcivit nonnunquam voluntariam præferre ignorantiam ſcientiæ vanæ ac periculoſæ. En, Auditores lectiſſimi, quem vobis hodierna die velim aſtruere conceptum Doctoris S. N. Admiremur Doctorem, qui nihil ignoravit eorum, quæ ſcienda erant; Sanctum imitemur, qui nihil ſcivit eorum, quæ erant ignoranda. *Ex Specimine Panegyricorum pro die feſto Sancti Thomæ Aquinatis, Tomo 1.*

Quam late patuit S. hujus Doctoris ſcientia?

Ullane fuit unquam ſcientia major, latius extenta, magiſque naturalis, quam hujus Doctoris ſcientia? Sibi ille concinnaverat ſtylum in actum redactum, atque conciſum; cum enim multum cogitaret, opus erat, ut de quolibet argumento parum loqueretur, ut omnia tractaret. Hinc ille conciliare novit duas qualitates, quæ raro ſimul inveniuntur, ſuccoſam brevitatem, cum incredibili fecunditate, qua in re mirifice excelluit, per ordinem admirabilem, quo infinitam ferme diſpoſuit multitudinem veritatum, principiorum, argumentorum, quæſtionum, concluſionum, objectionum, & reſponſionum ſibi invicem veluti catena quadam connexarum, vinculo, & nexu adeo naturali, ut a noviſſima divinorum operum ejus quæſtione aſcenſus fieri poſſit uſque ad primam. Illud vero Sancti N. doctrinam magis venerabilem efficit, quod hac magis orthodoxa nulla eſt. Nam in Sanctarum Scripturarum explicatione nunquam in propriis luminibus confidit, licet ille per ſe ſatis perſpicax eſſet, ſemperque præcedentem Eccleſiaſticæ facis lucem ſecutus, videtur in eo totus intentus fuiſſe, ut Patrum mentem aſſequeretur, ut liquet ex

preticſa

pretioſa catena, quam ille compoſuit ex locupletiſſimis eorum ſententiis, qua voluit, ut ita dicam, mentem ſuam captivare ſub jugo ſententiarum eorumdem. Hinc nullam proferebat propoſitionem, quam non confirmaret auctoritate ſummorum Virorum; ita ut vix inveniri valeat articulus, qui non ſit hac defenſione munitus. *Ex Specimine Orationum Panegyricarum pro die feſto Sancti Thomæ Aquinatis*, *Tomo* 1.

S. Hic Doctor expurgavit ſcripta ſua ab omni errorum labe, & interpretatus eſt S. Auguſtini opera ſecūdum ſenſum & ordinem naturalem.

Secundum hæc placita expurgavit ſcripta ſua ab omni vel minima erroris labe, & legens veſtigia inſignis Sancti Auguſtini in naturalem congeſſit ordinem acervum illum divitiarum, quæ confuſius effuſa erant in libris magni illius Religionis magiſtri, ac diſſipatis nebulis, quæ caliginem offundere poterant puritati doctrinæ illius, inſeruit in operibus ſuis manubias omnium Doctorum Catholicorum, cum luminibus, quæ ex propria ſcientia mutuatus eſt. Quam admirabilis eſt, cum Philoſophorum Ethnicorum veſtigiis inſiſtens, feliciter evitat ſcopulos, in quos inſcitia rerum ſacrarum illos conjecit, cum ſimul ac illos tanquam duces eligit, ſibi illos in omnibus erroribus colligit, & per Religionis principia emendat quidquid abnorme eſt in principiis ſcientiarum ſuarum, & ponit Philoſophiam tanquam tyrocinium fidei, & chriſtianæ Religionis rudimentum! Poſt hoc principium credimuſne craſſam, rudemque illam excuſare ignorantiam, in qua ſumus immerſi circa infinita noſtri ſtatus officia? Sed inter generales cognitiones, quas Chriſtiani titulus exigit a nobis, nonne quædam ſunt in vita civili profeſſiones, quæ poſcunt lumina, ſine quibus fieri minime poteſt, ut ſalutem noſtram operemur? Tu es Eccleſiaſticorum theſaurorum diſpenſator, ubi tibi placuerit, aperis & claudis ſacros rivulos, in quibus continetur pretium Redemptionis humanæ: tibi deeſt neceſſaria cognitio, ut adeo periculoſam diſpenſationem procures, indiſcriminatim effundis Jeſu Chriſti ſanguinem in eos, qui veri, & in eos, qui ſimulati ſunt pœnitentes: vel te parem fac ſtatui huic tuo, vel te abdica eo miniſterio, quod ipſi etiam Angeli reformidant. Tu ſequeſter es auctoritatis Principis, & fati populorum arbiter; minima verba, quæ tibi elabuntur pro Tribunali ſedenti, unde jus dicis de bonis, honore, ac vita civium, irreparabiles habent effectus, ubi ſemel locutus es. *Idem*.

Sanctus N. fuit ſemper oppoſitus vanis ſpiritibus, fidei rationem ſubjiciens.

Vos, qui noſtis ſoliditatem, ſapientiam, & doctrinam Sancti N. optime noſtis, quantum ille ſemper adverſatus fuerit ſpiritibus vanis, & curioſis. Nullus unquam Doctor Evangelicus melius captivavit rationem ſuam ſub jugo, nullus verius de propriis diffidit luminibus, nullus ſincerius humanæ mentis infirmitatem expertus eſt, nullus plenius omnes curioſitatis illecebras abjecit, vel fidelius Evangelicis inſtitit veſtigiis, vel inviolabilius Eccleſiæ deciſionibus adhæſit, quam Sanctus N. Nunquam in iis quæſtionibus, quæ liberum aperiunt aditum, tanta cum modeſtia, præcautione, ac verecundia, loquitur, & quia iis in argumentis, in quibus nihil vel Eccleſiaſticis edictis, vel Patrum auctoritate ſancitum erat, mens ejus hærebat anceps inter probationes, & objectiones, quas ille ſibi opponebat, plerumque ſilentium ſervabat, cum non poterat loqui poſt alios; & quin ad inania commenta confugeret, immorabatur in erudita hac ignorantia, quæ fructus eſt ſcientiæ omnibus numeris abſolutæ. *Idem*.

Periculum quod adeſt in cognitione veritatis curioſius inquirēda.

Quamvis veritatis cognitio maxime excellat, tamen inconditum hujus cognitionis deſiderium non ceſſat, quominus maxime nocens evadat in iis, qui ſeſe illi mancipant. Quot ſunt vani ſpiritus, qui ad exemplum eorum, de quibus loquitur Jeremias Propheta, linguam ſuam erudiunt, ut venditent jucunda mendacia, qui temere ſeſe impediunt iis perquiſitionibus, quæ illorum captum excedunt, ex quo plurimæ ſuboriuntur chimeræ & errores; quia multi ſunt, quos ſupplantavit ſuſpicio eorum, ſapiens ait, & quos amor proprius in vanitate ſenſuum ſuorum? Ita ratiocinabatur Doctor ipſe incomparabilis, & Sanctus hic Vir vitam ſuam regebat, ſecundum præcepta, quæ aliis tradebat. Non laudo Sanctum ejus ordinis, cujus fuit S. N. eo quod ignoraverit ſcientias ſuperſtitioſas, atque diabolicas, quæ ſunt tot impiorum occupatio. Si ex hac ignorantia aliquam percipere gloriam poſſet, hæc eſſet, illam non prohibuiſſe quominus ſatis eas cognoſceret ad illas oppugnandas, & hæc phantaſmata ſcientiarum a dæmonibus animata, ad aſpectum hujus Angeli Lucis evanuiſse. Illud vero Sancto N. glorioſius eſt, ſuam ipſam ſcientiam quodammodo ignoraſse. Cum ille ſemper vacaret perquiſitioni veritatum, ſibi enucleandarum, fere non attendebat ad eas, quas ipſe detexerat; ardenter concupiiſset communicare aliis eas cognitiones, quas adeptus fuerat, quin inde ulla ſibi cederet gloria; ac ſemper adverſatus eſt pertinaciæ, faſtui, indocilitati, & arrogantiæ ſapientium, ea modeſtia, ſimplicitate, atque indulgentia, quarum nunquam ipſum pœnituit. *Idem*.

S. hic Doctor præclara præbuit exempla viris doctis.

Sanctus N. præclara exhibet Viris doctis exempla: nam cum laboramus ſcientias adepturi, non utique laboramus, ut illas oſtentemus coram hominibus, ut in mundo niteamus, ut viam nobis aperiamus ad ſæculi honores, atque divitias, ut expleamus inexplebilem humani ſpiritus curioſitatem, ut evadamus auctores vel factores præcipui novitatum, quæ ſcandalum cient, quæ puritatem, & veterem Eccleſiæ doctrinam corrumpunt, ut noſmet implicemus inanibus diſputationibus, propter quas pietas in ipſo fonte exareſcit, ut etiam immoremur in ſimplici cognitione ſterili veritatis; ſed ut Deum cognoſcamus, eumque facilius cognoſcendum aliis præbeamus: ut amemus illum, & illum impenſius amari procuremus: Vir enim eruditus, qui menſes, annoſque traducit in ſacrorum librorum ſtudio cum profanis intentionibus, nihilo innocentior eſt illis qui vitam tranſigunt in vacuis ſæculi nugis. Scientiæ omnes, quæ ad Dei cognitionem minime perducunt, cognitiones omnes, quæ non adducunt ad ejus amorem, inanes, ac inutiles ſunt. *Idem*.

Egregiæ S. Doctoris dotes nos verecundia debent ſuffundere.

Quænam recentes laudes a me tribuendæ non eſſent Sancto huic Doctori, ſi vellem illum exhibere vobis repletum luminibus, ac talentis neceſſariis ad miniſterium ad ampliora, ac ſublimiora Religionis munera ſublatum; ſi adniterer celebrare infatigabilem zelum, qui totum illum ſtatus ſui officiis impendebat; eloquentiam hanc unctione, ac robore plenam, qua Evangelicas annuntiabat veritates; inconcuſſam firmitatem, quam prætulit ordinis ſui gloriam propugnans ab ipſis incunabulis ab invidentibus laceſſitam: invictam illam vim, qua omnes impugnavit hæreſes, eaſque funditus evulſit per ea principia, quæ vel illas diruunt, vel prævertunt? Ita ſcientia Dei fuit admiratione digna in Sancto N. Sed hoc exemplum adhuc minus aptum eſt, ut vobis ſtuporem, quam confuſionem injiciat. Tandem enim nobiſmet perſuademus noſtram de præcipuis noſtræ Religionis officiis ignorantiam poſſe mereri aliquam excuſationem, cum abutentes eximio hoc ſpiritu, quo cælitus donati eſtis, illum impenditis, ut adipiſcamini tot periculoſas vel inutiles cognitiones; cum ex eo quod aliena non rapitis, adeo prodigi, vel avari eſtis rerum veſtrarum; cum diligentiam, curamque veſtram collocantes in criminibus quibuſdam evitandis, quæ perhorreſcitis, ea vobis licere vultis omnia, quæ quia minus ſunt turpia coram hominibus, non ideo minus ſunt criminoſa coram Deo; cum viventes ſine mentis collectione, ſine oratione, ſine aſceticorum librorum lectione, ſine actibus fidei, ſpei, & caritatis, creditis Miſſam, vel conciones aliquot, quibus intereſtis ex conſuetudine apud vos locum habere poſſe Religionis & Chriſtianiſmi. *Ex Specimine Panegyricorum pro die feſto S. Thomæ Aquinatis*, *Tomo* 1.

Quam large Doctor hic gratiæ luminibus repletus fuerit.

Mirum eſſe non debet ſi magnus hic Dei ſervus, repletus tanta gratiæ affluentia effudit in ſcripta ſua dulcedinem, & ſi virtutem adeo amabilem reddiderit, ut in omnibus legentibus illa cieat deſiderium illius aſſequendæ. Uberrima effuſio unctionis Spiritus Sancti tantam afferebat ſuavitatem, ac vim verbis illius, tantam benedictionem, ac ſucceſſum zelo ejus, ut prope infinitum hæreticorum numerum converterit. Hinc ferte judicium de plenitudine gratiæ, qua illum repleverat Deus. Profecto fructus, quem cæleſtis ejus doctrina protulit, ipſo vivente, & quem profert adhuc quotidie, adeo mirabilis eſt, ut quidquid dici poteſt exſuperet: & ſi modo invenirentur Evangelici Doctores ſatis fideles, ut per illius ſpiritum agerent, & ut divina illius præcepta ſequerentur, vix credibile eſt, quantum de Deo benemererentur, quas coronas lucrarentur, & quot animabus prodeſſent in iis, quæ ad ſpiritum, & ad corpus pertinent. Nullum eſt bonorum operum, aut negotiorum genus, quod illis non beneverteret cum facilitate, ſuavitate, profunda pace, & incomparabili tranquillitate. Sed magni hujus Sancti vita perfecte conformis fuit doctrinæ illius; & omnia ad apicem opere complevit, quæ docuit. Dicere enim poſſemus illum fuiſſe magnum, atque admirabilem in rebus minimis; & mirum in modum parvulum & humilem fuiſſe in rebus magnis; ſed ſemper ſibi parem in utriſque. *Vita Jeſu in P. Novet*.

Merces eorum qui veram docent J.C. doctrinam.

Qui ad juſtitiam erudiunt multos, Sapiens ait, *fulgebunt ſicut ſtellæ in perpetuas æternitates*. (*Daniel.* 14.) Hinc facile conjici poteſt, quibus gloriæ radiis Sanctus N. in cælo redimitus eſt, quandoquidem actiones ejus tanta in luce coruſcant in terra, & ſunt veluti fons inexhauſtus, unde tot Doctores hauriunt adhuc lumina puriora. Non moror hic recenſens vobis nomenclaturam divinorum librorum, quos eſt elucubratus; elogiorum inſignium quibus a Summis Pontificibus, Academiis, Univerſitatibus condecoratus fuit; honorum ſummorum, qui ipſi delati fuerunt in Conciliis, in quibus aliquando Patres illius verbis uſi ſunt ad decreta, canoneſque conſcribendos. Immoror ſolum admirabili huic ordini, ſecundum quem omnia digeſſit argumenta, quæ pertractavit. Qui in ſcientiis verſati ſunt, norunt, quantum debeat ſchola Doctori huic incomparabili, quod eduxerit infinitam ferme multitudinem quæſtionum, veritatum, principiorum, concluſionum ex ea caligine, in qua quodammodo erant ſepulta. Hic viam ſtravit eruditis Viris, atque Theologis, qui eum ſubſecuti ſunt, & illius veſtigiis Schola inſtitit, atque inſiſtit. Profunda eruditio plerumque cum obſcuritate, atque ariditate conjuncta eſt; ſed Sancti N. character eſt altiſſima Religionis argumenta tanta perſpicuitate, quanta unctione tractaſſe. Ordo, quem in ſcriptis ſervavit, omnem proſcripſit obſcuritatem: Lumen, quo inſignis hujus hominis mens erat illuſtrata, videtur uſque ad locutiones ejuſdem tranſiiſſe: Scripta ejus adamantibus videntur ſimilia, quæ quo ſolidiora ſunt, magis nitent; & ſatis eſt illum pedententim ſequi, ut bene intelligatur. Ceterum movemur, & ædificamur æque ac docemur, & illuminamur opera ejus legentes, & ubique nanciſcimur abſconditum manna, & neſcio quod efficax ſecretum, quod Dei ſpiritus communicat ſcribentibus ſecundum afflatus ſuos, & iis, quos ſuis luminibus replet. *Ex Specimine Panegyricorum pro die feſto S. Thomæ Aquinatis*, *Tom.* 1.

Mini-

Miniſtri & Doctor eſt rationem reddere debet doctrinæ ſuæ.

Miniſtri ſubalterni rationem reddere debent primo Paſtori a quo miſſi ſunt, non ſolum actionum, verum etiam doctrinæ ſuæ. Hanc illi cum ſinceritate exponere debent ſine æquivocatione, & ſine dolo. Pſeudo-Propheta poteſt quidem veros ſenſus ſuos diſſimulare, in ore quidem geſtare ſacrum *veritatis* nomen, licet cor ejus *mendacio* tumeat. Huic facile eſt homines fallere, ſed Filio Dei fucumne facere poteſt? Doctor qui non ſemper reſpicit finem legis, qui eſt Jeſus Chriſtus, & finem præceptorum, qui caritas eſt, certiſſime errabit alios in errorem impellens. Satis non eſt Paſtori, directori, ſuperiori habere virtutem; ſcientiam habeat opus eſt: quæ ſi deerit illi, repulſam feret a Principe Paſtorum, atque inter hypocritas amandabitur. Bona fides non excuſat miniſtrum Evangelicum, ubi agitur de doctrina. Præoccupatio, pertinacia, educationis præjudicia non efficiunt, niſi ut nocentior habeatur; hæc ſibi cavere debuerat; veritas habet characterem, ex quo facile cognoſcitur, cum ſincere amatur, & ſincere inquiritur. Ne concedas, Domine, Eccleſiæ tuæ niſi Miniſtros illuminatos ac dociles voci tuæ; communis caritatis ejuſdemque doctrinæ vinculo conjunge: fac, ut mutuo ſe amore complectantur omnes, ut omnes conflato conſenſu ſeſe diligentes laborent, unum ſenſum, unum eumdemque habeant ſermonem. *P. la Neuville in libro, cui titulus, Moralis novi Teſtamenti*, *Tomo* 3.

Reverentia & ſubmiſſio, quam Sanctus hic Doctor erga Eccleſiā præſetulit.

Nemo eſt, qui pro ſe non jactet Scripturas, ſed pro ſingulorum ſenſu, atque interpretatione explanatas. Rudis femina, mentis exiguæ, ac imbecillis, ſe divinitus inſpiratam putat, ac præſumit, ſe Sacra Biblia intelligere æque ac Concilium. Interpretatur, docet, prophetat, eique aures præbentur. Nonne hoc noſtris quoque diebus viſum eſt inter hæreticos? Profecto fanatiſmus individuus eſt comes Sectarum Hæreticarum; nemo ignarus eſt qui ſe Doctorem non putet. Adeo verum eſt, Litteram ſine ſpiritu occidere, & ſpiritum dumtaxat vivificare. Sed hic eſt Spiritus Jeſu Chriſti, atque Eccleſiæ, non autem ſpiritus peculiaris. Adeo perſuaſum erat Sancto huic Doctori de hac veritate, ut licet Jeſus Chriſtus ipſe illum docuerit, voluit etiam ab Eccleſia confirmari in hac bona doctrina ſua, priuſquam hanc traderet aliis, innuere hoc pacto volens, quanta reverentia, & obſequio coleret Eccleſiam. *P. Croiſ. T.* 5.

Phariſæus quærit occaſionē audiendi lectiones Salvatoris, ubi fieri audiit verba de illius divina doctrina.

Phariſæus quidam ubi audiit verba fieri de divina Jeſu Chriſti doctrina, hunc in pretio habere cœpit, & ſincere ab illo funditus edoceri cupiit; & occaſionem cum eo colloquendi procuravit. Licet Sectæ illius Doctores ſuperbia tumeſcere conſueverint, audiit tamen humiliter prima Salvatoris rudimenta. Ecce prototypus Chriſtiani Religioſi viri, qui ſincere cupit eſſe in ſuo ſtatu perfectus. Debet primum amplum animo imbibere conceptum hujus perfectionis. 2. Illam ardenter concupiſcere. 3. audacter illam aggredi, neglectis difficultatibus, quæ in conſilio hoc exequendo poſſunt occurrere. 4. cum humili docilitate audire Jeſum Chriſtum, qui loquitur vel immediate per ſe in oratione, in meditatione, in ſpirituali lectione, vel ſolum per os Directorum, aut Superiorum ſuorum, qui Dei ipſius apud ſe locum tenent. O felix anima fidelis, quæ hoc pacto fertur ad perfectionem! Favente gratia tua, Deus, certe ad beatum perveniet terminum, ad quem tanto ardore feſtinat. *Moralis novi Teſtamenti Patris le Neuville*, *Tomo* 1.

Superior erga ſubditos eamdē ſervare debet rationē quam Salvator erga diſcipulos.

Superior, magiſter, qui aggreditur docere ſalutis ſcientiam ſperare poteſt, ſe Divino ſpiritu afflatum eſſe, ſi eam rationem ſecutus fuerit, qua uſus eſt Jeſus Chriſtus erga diſcipulos ſuos, videlicet: 1. Si illos quovis tempore, quovis in loco, quavis hora cum humanitate, ac ſuavitate excipit. 2. Si patienter eorum ſuſtinet imperfectiones, aliaque vitia, quin fatigetur, quin illos repellat, quin amare & acriter illos exprobret. 3. Si illis erudiendis, atque efformandis in omni chriſtianæ vitæ praxi curam impendat; ſi illos ſuaviter, & opportune monet, ſi prudenter corrigit. Hoc pacto ſe geſſit Jeſus Chriſtus cum Evangelico Phariſæo, ita quotidie ſe nobiſcum gerit. Quæ lenitas! quæ patientia! qui zelus! Imitemur haſce virtutes erga eos, qui nobis ſubjecti ſunt, Dominum noſtrum precemur, ut eas nobis largiatur; ipſi pro viribus eas nobis comparare conemur per curam, ac ſedulitatem, necnon per fidelem divinæ gratiæ correſponſionem. *Idem*.

Quicumque docet extra unitatē Eccleſiæ Pſeudo-Propheta eſt.

Quicumque eſt extra Eccleſiam, quicumque extra unitatem Eccleſiæ docet, Pſeudo-Propheta eſt, & lupus rapax. Hoc S. Cyprianus aſſeruit. Sanctus hic Doctor ait, ubi quis docet extra unitatem Eccleſiæ, quærendum non eſſe, quænam ſit ejus doctrina; quoniam audiendus non eſt, ex quo novam erigit cathedram, & ab Eccleſiæ caſtris recedit. Ita Sanctus hic reſpondit interroganti, quiſnam eſſet Novatianus, & quæ hæreſis ejus? S. Cyprianus reſpondit: Quod ſpectat ad perſonam Novatiani, de quo ſcire cupis, quam recens hæreſim in Eccleſiam invexerit; primum ſcias, nobis inquirendum eſſe quid doceat; docet enim extra unitatem Eccleſiæ. Ecce, Auditores, verba, quæ nunquam ſatis meditari poſſumus. Quicumque docent extra unitatem Eccleſiæ, audiendi non ſunt; neceſſe non eſt doctrinam eorum ad examen revocare; ſatis eſt eos perfugas eſſe, & ab Eccleſiæ ſinu aufugiſſe. Cur autem audiendi non ſunt? quia ex quo diviſionem, ac ſeceſſionem invehere ſtudent, & gregem diſpergunt, *jam ſunt lupi rapaces*. *Annus Evangelicus Domini Lambert*, *Tomo* 3.

Sanctus hic Doctor magna cū eloquentia explicabat verba Scripturæ.

Sanctus hic Doctor tanta cum perſpicuitate Scripturæ verba explicabat, verum eorum ſenſum aperiebat tanta facilitate tanta gratia, unctione, & fructu præ ceteris omnibus qui eadem interpretari profitentur, ut dixiſſes, hunc unum habere clavim eorum; & loquens de deplorabili Eccleſiæ ſtatu hoc pertractabat argumentum tanto lumine, tantaque earum rerum, quæ mox contigiſſe vidimus, præviſione, ut tibi viſus eſſes audire Moyſem deſcendentem de monte, ubi cum Deo fuerat converſatus. Tamen quantamcumque ſcientiam ille ſibi comparaſſet, nunquam ad agendum palam prodire voluit; pro viribus in tenebris celare voluit divinas cognitiones, propter quas renidet tanquam ſydus in æternitate; & omnia contempſit honoris argumenta, quæ ab hominibus recipere potuiſſet, expectaturus coronam, quam in cælo Deus reſervat Doctoribus ſuis. *Ex vita Cardinalis de Berulle lib.* 1.

Sanctus hic Doctor celare nō potuit gloriā ſuam, nam ipſo etiam invito lumina ejus renidebant.

Sanctus hic Doctor non ſecus ac Moyſes alter, nequidquam celare contendit gloriam ſuam, apponens integumentum luminibus ſuis; hæc enim ipſo invito fulgebant, & exiſtimatione, quam illa huic conciliabant, illum quocumque præcedente ac ſubſequente illi erant, quod oculis umbra. Tunc temporis nulla fere momenti alicujus gerebantur negotia ad majorem Dei cultum, & gloriam; nulli habebantur cœtus Patrum, vel Doctorum pro neceſſitatibus, vel perfectione animarum: nullæ habebantur collationes pro hæreticorum converſione, ad quas ille non vocaretur. Omnibus intererat conſiliis ad Deum ſpectantibus, & credita fuiſset deeſse aliqua divini ſpiritus, qui cœtibus hujuſmodi præeſſe debet, portio, niſi illis Doctor noſter interfuiſset. *Idem*.

Docti viri ad S. hujus exemplum debent humilitati ſuæ ſcientiam conjūgere.

Quemcunque ſæculi noſtri Patribus cultum atque obſervantiam debeam, audeo dicere, licet S. N. doctrina emineret, doctrinam tamen, & converſionem hæreticorum non ſolum effectum eſse profundæ ejuſdem ſcientiæ, ſed etiam profundiſſimæ ejuſdem humilitatis. Et vere non eſt cur moremur, in operibus id genus, doctiſſimos non ſemper eoſdem eſse, ac feliciſſimos; & Deum non ſemper gratia ſua proſequi eam ſcientiam, quæ ſæpius cum ambitione eſt conjuncta. Mirum eſset, ſi quod olim potuit Angelos in Apoſtatas convertere, poſset modo Apoſtatas in fideles, & Angelos immutare. Tantum abeſt, ut credamus Doctos ſuperbos ab hæreſi aliquem convertere poſse, & antiquos errores exterminare, ut rem magnam facere videantur, niſi veteribus recentes addiderint; & humilitatis eſt, quæ virtutum omnium fundamentum eſt, laborare pro fide, quæ eſt Religionis fundamentum. Non quod ſcientia neceſsaria non ſit ad animas ab errore, in quo ſunt, educendas; & illas, quam S. N. poſſidebat eminenter, non ſummam illi opem attulerit ad eos perſuadendos, qui veritati reſiſtebant, ſeu ad revocandos eos, qui a virtutis ſemita aberrabant; at ſi volumus hanc validam eſse ac victricem, exuenda eſt arrogantia illa, quæ illi adeo naturalis eſt, & induenda abjectione, & humilitate Jeſu Chriſti. Subjicienda eſt cum toto fulgore, luminibuſque ſuis ſcientiæ Jeſu crucifixi. Et ut me expediam verbo, in hujuſmodi occaſionibus, ubi agitur de reparandis detrimentis, quæ lapſus fratrum noſtrorum Eccleſiæ intulerunt, adlaborandum eſt non ſecus ac olim labori vacabant Iſraelitæ in Templo Jeruſalem. Arma præ manibus habenda ſunt; ita tamen, ut memoria teneamus verba, quæ illis tunc temporis dicta fuerunt. Domum Dei reſtitutum iri non humanis viribus, ſed ſpiritu, ac poteſtate Domini. *Ex vita Cardinalis de Berulle l.* 1.

Officia Doctorum.

Sancti Patres crediderunt, veram caritatem erga homines exigere, ut vehementibus, acribuſque ſcriptis in eorum crimina inveherentur; neque veriti ſunt hanc lædere caritatem, & habere pro maledicis, atque detractoribus, ea palam corripientes, ubi erant publica. Exiſtimaverunt, eos, qui publica perpetrabant ſcelera, vere illos eſse qui vera gignebant ſcandala, & eos quibus Jeſus Chriſtus dixit: *Væ mundo a ſcandalis: væ illi per quem ſcandalum venit*; (*Matth.* 18.) & e contra hi erant illi, qui iis occurrebant, eaque ſuffocabant, & quos Jeſus Chriſtus ad hoc pietatis officium hortatus fuerat, cum dixit: *Neceſſe eſt, ut veniant ſcandala*. *Apologia Abbatis Trappenſis*.

Ejuſdem argumenti.

Locus, quem Scribæ, Phariſæi, & Legis Doctores apud Judæos tenebant, longe amplior erat eo, quem Doctores tenent in Eccleſia: quippe Dominus noſter dicit illos ſediſse ſuper cathedram Moyſis, & præcipit, ut obſervent homines, quod ab illis docetur. Nihilominus eminens gradus, ubi poſiti erant, & neceſſitas, quam habebant, ut ſibi populorum exiſtimationem conciliarent, ad hoc ut illi doctrinam ſuam ſequerentur, prohibuerunt, ne palam Jeſus illos corriperet, & modo terribili, fulmineoque eorum vivendi rationem abjectam, & cupidam increparet. Nonne illos vocat *hypocritas*, *inſipientes*, *cæcos duces*, *ſerpentes*, *genimina viperarum*? Nonne illos comparat *ſepulcris dealbatis*, *quæ foris parent hominibus ſpecioſa*, *intus vero plena ſunt oſſibus mortuorum*, *& omni ſpurcitia*? Nonne dicit, illos in oculis hominum juſtos videri: intus vero diffluere hypocriſi, & iniquitate? illos extrinſecus tergere calicem, ac lancem, cum interim eorum corda ſint plena rapinis, & impudicitiis? Et licet quidam ex illis Doctoribus illi reſpondens dicat, ipſum ita loquentem eos dedecore afficere, num ideo ceſſat eorum nequitiam in lucem proferre? Væ Doctoribus Legis; *alligant enim onera gravia*, *& importabilia*, *& imponunt in humeros hominum: digito autem ſuo nolunt ea movere*. Denique cum ſui etiam Diſcipu-

li monuerunt eum, Phariſæos ſcandalizari ob eam licentiam, qua errores eorum corripiebat, nonne reſpondit illis: ſinite eos, cæci ſunt, & duces cæcorum? *Apologia Abbatis Trappenſis*.

Veri Doctores non iment homines, ſed conſtanter docent veritates quæ in Religione maxime latent.

Sanctus hic Doctor oſtendit etiam, cum Pſeudo-Prophetæ ignavi ſint, & metuant homines quia ab illis expectant, quod amant: veros Dei miniſtros e contra plenos eſſe viribus, & conſtantia; & cum agitur de gloria Dei, nequaquam metuere mortales, quia nihil ab illis ſe conſecuturos ſperant. Primi illi cum ſint ſuarum cupiditatum mancipia, ſemper præſto ſunt ad afferendam iniquitatem, atque mendacium; poſteriores vero nihil quærentes, niſi placere Deo, nonniſi propter veritatem agunt, atque juſtitiam, & cum illi humano tantum ſpiritu agantur, hi aguntur ſpiritu Dei, cujus organa ſunt, atque miniſtri. Poſtquam Sanctus hic Doctor conatus fuerat populo ſuo errorem auferre quoad Pſeudo Prophetas, qui eidem maximo erant incommodo, illis alterum aufert non minus terribile laqueum, videlicet fictæ pietatis, quia nihil terribilius eſt, quam decipi eo in cultu, qui adhibetur Deo. Ex ſe igitur quærit in nomine populi, Quid offeram Deo, quod ſit dignum ipſo? Num genua flectam coram illo? Num offerram illi holocauſta? & ſtatim hoc addit reſponſum, quod appellari poteſt totius pietatis compendium, quod ipſe Dei Spiritus per Prophetam deſcripſit: O homo, dicam, quid tibi proſit, & quid a te expetat Deus; ut videlicet agas ſecundum juſtitiam, & diligas miſericordiam, & ambules coram Domino cum vigilantia plena metu, ac reverentia. *Ex vitis Prophetarum, Tomo* 2.

Vera diſcēdi ratio eſt jugis oratio.

Errat, qui putat unicam diſcendi rationem eſſe libros evolvere. Plerumque magis proficis ad pedes crucis Dominicæ, quam legendo codices. J. Chriſtus orationis tempore animas noſtras alloquitur, illas erudit, illis ſua ſecreta communicat. Quid non proficimus audientes magiſtrum adeo plenum ſcientia, atque ſapientia? Prudentes ſæculi, qui humanis omnia ſubſidiis accepta referunt, intelligere nequeunt aliquem per orationem doctum evadere poſſe. Sed falluntur. Hæc via eſt, quam Sancti ſecuti ſunt, ut ſe doctos præberent. Fatentur omnes, ſe ſcientiam ſuam debere orationi, ſe omnia, quæ ſciunt, didiciſſe, ſeſe præbendo J. Chriſti diſcipulos in oratione, & receſſu. Denique ſcientia, quæ præſertim in Doctore requiritur, eſt ſcientia Sanctorum; hæc ſcientia illum J. Chriſti diſcipulum conſtituit. Hæc ſcientia docet illum uti omnibus iis cognitionibus ad ſalutem ſuam, & fratrum ſuorum utilitatem. Quis ibit inficias in oratione Dei Filium divinam hanc ſcientiam animabus communicare? S. Auguſtinus de magna hac veritate in Epiſtola quadam nos erudit. Tradit duas artes eximias feliciter difficillimas quaslibet quæſtiones enodandi, orationem, & animadverſionem. Mox verba facit de utilitate, quam percipere poſſumus ex ſtudio, doctos Viros audiendo. Sed præfert præferendas eſſe duas illas rationes, quas re adhuc integra propoſuit: neque ambigit, utrum orationi major vis inſit, quam ſtudio. Scientia cæleſte donum eſt; ad Deum igitur confugiendum eſt, ut illud aſſequamur. Ne ſperetis citra Domini auxilium vos quidquam profecturos. Hinc fit, ut præditus virtute Doctor, qui prudenter agere vult, antequam ſtudiis vacet, primum ad Deum confugere, opemque illius per orationem expoſcere debeat. *Sermones de vita Eccleſiaſtica Domini Lambert, Tom.* 2.

Sanctus hic Doctor ſūma fides exercuit J. C. doctrinā quā tradebat aliis.

Sanctus hic Doctor nequaquam Dei Legem didicerat, ut eam alios dumtaxat doceret, ſed ut ipſe illam exerceret; quapropter ad normam illius ſua conſilia direxit; & ſuas cognitiones compoſuit, ut illis uteretur ſecundum regulas ſapientiæ, a qua illas acceperat. Et eo aptior factus eſt, ut alios doceret, quia illas primum exercuit, quam aliis traderet, & tanto dignior erat, qui meditaretur, & penetraret ſecreta Dei, quo melius noverat ſumere ſibi pro regula vitæ ſuæ veritatem, quæ eidem erat aperta. Deus fœdus pepigit cum hominibus: hi promiſerunt ſe illi obtemperaturos; ille vero horum obedientiam remuneraturum. Sapiens hic Doctor gloriam ſuam in eo conſtituit, ut Dei Legem cognoſceret, ut illam adimpleret, ut alios doceret, & ut hominibus diceret ea ſolum quæ a Domino acceperat: quia hominibus illius fœdus, ac verbum nuntiabat, ac unum illum inſpiciebat; quia unicam Domini ſui gloriam, non autem propriam inquirebat. *Annus Chriſtianus, Tomo* 7.

PRO COMMUNI CONFESSORUM

Quibus Eccleſia hoc tribuit Nomen, & qui paſſi ſunt perſecutionem pro fide, juſtitia, &c.

M O N I T U M.

Licet hodierna die tribuat Eccleſia indiſcriminatim Confeſſoris nomen Sanctis omnibus, qui neque Apoſtoli, neque Martyres ſunt, ſed qui, in quocumque ſtatu divina Providentia illos collocaverit, ſanctificati ſunt, ſcimus tamen Chriſtianæ Religionis initio, & dum primæ ſævierunt perſecutiones, neminem ex Sanctorum numero titulo hoc glorioſo decoratum fuiſſe, qui propter Religionem paſſus non fuerit, & hac in re præ ceteris animi fortitudine non enituerit. Scire etiam debemus illuſtrem hunc titulum tali in pretio, & honore in primitiva Eccleſia fuiſſe, ut qui inſigniti fuiſſent reſiſtendo promiſſis, ac minis Perſecutorum, vel qui non ceſſiſſent contumeliis, quibus afficiebantur, haberentur toto vitæ ſuæ ſpatio tanquam Fidei propugnatores, & Eccleſiæ decus, atque præſidium; ſed etiam poſt mortem illis redderetur cultus peculiaris, atque in Martyrum albo recenſerentur illi, qui enecti fuerunt miſeriis, quas paſſi ſunt in exſilio, in carceribus, atque cruciatibus, licet multo poſt tempore ad plures abiiſſent; atque membrorum ſuorum mutilatio habita eſt tanquam nota heroïcæ fidelitatis, & ſatis dignum Panegyrici argumentum.

Putandum tamen non eſt, primos dumtaxat fideles meritos fuiſſe in peculiari ſenſu, in quo iſtic accipimus, illuſtrem hunc Confeſſoris titulum. Hoc elogium eſt, quod Eccleſia non abnuit iis etiam qui hodierna die patiuntur ob defenſionem, vel profeſſionem fidei ſuæ in regionibus ſatis cognitis. Non enim deſunt, qui exſules ſunt, atque extorres propter hanc cauſſam, & qui in exſilio ſuo vix aliquod inveniunt perfugium; & qui omnibus modis exagitantur.

PRO COMMUNI CONFESSORUM,

Qui hoc nomine proprie ab Eccleſia vocantur, & qui paſſi ſunt perſecutionem pro fide, juſtitia, &c.

Impii bonos ſemper perſecuti ſunt.

NUllum fuit tempus, Auditores, quo in mundo innocentia exagitata non fuerit, & dicere fas eſt primam, ac funeſtiſſimam omnium perſecutionum eam fuiſſe, quam Satanas invidens hominis felicitati excitavit in illum cum adhuc in innocentiæ ſtatu verſaretur. Deinde invidia, quam crudelis Cain fovit adverſus Abel inſontem, impulit eum, ut huic vitam eriperet, ad quem odii, atque invidiæ gradum non evaſit, niſi quia frater ſuus juſtior erat ipſo, ut quidam Apoſtolus inquit. Neceſſe non eſt plura in lege veteri exempla quærere, neque diuturnam repetere perſecutionem, quam Jacob paſſus eſt ab Eſau fratre ſuo; neque illam, quam fratres Joſeph huic conflavere, qui propter innocentiam, & egregias animi dotes erat patri ſuo dilectiſſimus; neque illam denique, qua Saul afflixit David hominem ſecundum cor Dei. Solum teſtimonium protomartyris Sancti Stephani ſatis probat hoc in acri illa reprehenſione, qua Judæos exprobravit, videlicet Prophetas, licet ſanctiſſimos, juſtiſſimoſque evadere non potuiſſe furorem, & crudeles perſecutiones, quas in illos excitaverant. *Quem Prophetarum non ſunt perſecuti Patres veſtri?* (*Act.* 7.) *Auctor Sermonum in omnia argumenta*.

In lege veteri novaque improbi ſemper perſecuti ſunt bonos

Si in lege naturæ, & lege ſcripta virtus, ſanctitas, & innocentia ita patuerunt acerrimis perſecutionibus, quid cogitandum eſt de lege gratiæ, ac de Religione, quam Jeſus Chriſtus inſtituit? Religione, inquam, quæ præclare reparavit innocentiam, cujus primi Patres jacturam fecerant; quæ reſtituit juſtitiam, ac morum integritatem, quam Idolorum cultus proſcripſerat, & quæ ſola hominibus contulit ſemet ſanctificandi ſubſidia! Noſtis, quanam rabie Tyranni illam fuerint perſecuti; noſtis e contra, fideles, qui illius partes amplecti voluerunt, ejuſque gloriam ſuſtinere, omnes exhauſiſſe pœnas, atque tormenta, quæ hominum ſævitia potuit excogitare. Eccleſiaſtica hiſtoria mille nobis exempla ſuppeditat, quæ in Menologio referuntur; quapropter mihi de hac re prolixius diſſerendum eſſe non puto; ſed ſuppono, ut cum Apoſtolo dicam: *Omnes, qui volunt pie vivere in Chriſto Jeſu, perſecutionem patientur.* (2. *ad Tit.* 3.) *Auctor Sermonum in omnia argumenta*.

Perſecutiones quas ſuſtinemus propter Deū reſpiciendæ ſunt tanquā certa pignora amoris ejuſdē.

Ne vos hæc irritet veritas, & cavete, ne hic ſcandali occaſionem arripiatis; quippe felicitas, & incomparabilia bona, quæ perſecutiones procurant illis qui propter Dei gloriam patiuntur, efficere debent, ut inter maxima beneficia, & certiſſima amoris Dei pignora habeantur: ita ut Dei Filius, qui eadem veritas eſt, jam in anteceſſum beatos vocet eos, qui patiuntur: *Beati, qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam*. Hoc ipſum bonum impiorum perſecutiones pariunt bonis: illos plerumque tuentur in gratia, & in Dei ſervitio confirmant; ſed quia alios quoque illæ perturbant, dicere

poſſumus, in hoc veros Dei filios a filiis ſæculi diſtingui, ut loquitur Scriptura; hi ſub perſecutionibus cedunt, & reſiſtere nequeunt irriſionibus, atque detractionibus, quibus ipſorum nomini officitur; robur illi deeſt ſuſtinendi odium impiorum, bellum, quod ſibi ab improbis infertur; verbo, perſecutiones, quibus agitantur. Pudet illos, ſe palam pro juſtitia, ac virtute profiteri, timent ne ſe irriſos, deſpectoſque videant, & ne habeantur tanquam homines rudes, imbecilli, & qui ipſam quoque vivendi rationem, & mundi officia prorſus ignorent. *Idem*.

Perſecutorum potentia in eo ſita eſt, ut occidant corpus, ſed ad hoc infinita pariūt animæ bona.

Vultiſne cognoſcere totam crudeliſſimorum perſecutorum potentiam? Dei Filius dixit vobis, poſſe illos quidem corpus occidere; ſed addendum eſt, poſſe illos vobis infinita comparare bona, & nihil præferendum eſſe iis fructibus, quos ex injuſtis perſecutionibus ſuis valent recipere. Ut hac de re vobis perſuaſum ſit, attendatis ſufficit ad Salvatoris verba: *Beati, qui perſecutionem patiuntur &c.* Quis magis prodeſſe poteſt vobis illis, qui vobis totum ſuppeditant medium, quo recenſeamini in numero Beatorum, quibus in cælo magna merces reſervata ſit? Quomodo loquitur Tertullianus, ubi verba facit de perſecutionibus quæ in Chriſtianos urgebantur. Victores ſumus, dum morimur; eo ipſo momento, quo perimus, egredimur e manibus veſtris, & libertatem noſtram recuperamus. Cruces de quibus ſuſpendimur, rogi, qui circum nos incenduntur, ut corpora noſtra comburantur, ſunt victoriæ noſtræ trophæa, ſunt victoriæ noſtræ ornamenta, & currus triumphalis. Verum eſt, cum alii vos proſequuntur, & exagitant, fieri poſſe (quod etiam frequens uſuvenit) fieri, inquam, poſſe, ut non ſolum temporalia bona amittatis, verum etiam anima veſtra vulneribus ſaucietur. Hujuſmodi ſors eſt eorum, qui obmurmurant, queruntur, ac ſpem abjiciunt in tribulationibus. Sed hæc vulnera non intulit vobis, qui vos perſequitur; vos præcipui auctores eſtis veſtræ calamitatis. Si intuiti fuiſſetis J. Chriſti conſilia, ſi voſmet illis ſubjeciſſetis, ſi noviſſetis fructum ex tribulationibus veſtris percipere, fruſtra perſecutor ſeſe furore ſuo præcingeret; quidquid facere poſſet, in eo ſitum eſſet, ut eriperet vobis temporalia bona, ſed longius procedere non poſſet. Donec jacturam hanc pateremini, quæ levis eſt, colligeretis in anima veſtra gratiæ theſauros longe pretioſiores bonis omnibus, quæ vobis fuiſſent erepta. Hoc veris Chriſtifidelibus perſuadet, homines nequiores metuendos non eſſe, & illum ſolum metuendum eſſe, *qui poſtquam occiderit, habet poteſtatem mittere in gehennam*. (*Luc.* 12. 5.) *Lambert in anno Evangelico. Tom.* 7.

Beati, qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam. Attendite ad verba Salvatoris. Omnis, qui perſecutionem patitur, non ideo ſe beatum exiſtimare debet. Jeſus enim Chriſtus eos tantum Beatos futuros pollicitus eſt, qui perſecutionem paſſi fuerint propter juſtitiam. Sancti Patres docuerunt, eos, qui extra unitatem Eccleſiæ paſſi ſunt, abuſos eſſe verbis Filii Dei cum iſdem uti volebant, ut oſtenderent ſe beatos eſſe, quia patiebantur. *Nemo autem veſtrum patiatur*. S. Petrus ait, *ut homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem ut Chriſtianus, non erubeſcat, glorificet autem Deum in iſto nomine*. (1. *Petr.* 4. 15.) En igitur gloria, & beatitudo hominis; hæc eſt pati, ut Chriſtifidelem, & pati propter juſtitiam. *Beati qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam*. Quod diſcrimen inter Hominum judicium, & Dei! Contemnebantur Apoſtoli; Tyrannus a quo damnabantur, ſedebat pro tribunali; Miniſtri J. Chriſti conculcabantur. Hi in oculis Dei ſuperiores erant inimicis ſuis, & gloria erant circumdati. Præclarum paſſionum privilegium! Perſecutio, quam perferebant, certum erat pignus remunerationis eorum, & jam exiſtimare poterant, ſe adiiſſe Regni Cæleſtis poſſeſſionem. Jeſus Chriſtus dicit: *quoniam ipſorum eſt Regnum Cælorum*. Hoc eſt beatitudinis eorum fundamentum. *Idem*.

Dei filius inſpirare voluit omnibus diſcipulis deſiderium patiēdi in nomine ſuo & propter gloriā ſuā omne genus injuſtitiæ, & perſecutionis ab hominibus.

Cum maxime intereſſet altius doctrinam hanc imprimere in animis fidelium, Dei filius id fuſius perſequitur. *Beati eſtis*, ait, *cum maledixerint vobis, & perſecuti vos fuerint; & dixerint omne malum adverſum vos mentientes propter me: gaudete, & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis*. Beatitudo eſt, affici contumeliis. J. C. repetit adhuc; beatitudo eſt perſecutionem pati. Beatitudo eſt, impiorum calumniis proſcindi. Dei filius curam habet addendi conditionem eſſentialem, nobiſque oſtendendi hæc omnia mala tunc ſolum noſtram conſtituere beatitudinem, cum propter ipſum patimur. *Gaudete*, ſed nondum ſatis; commune gaudium non ſufficit in tanta felicitate. *Gaudete, & exultate*. Gaudium par eſſe debet remunerationi; & ſicuti maxima omnium remunerationum parata eſt remuneratio patientibus propter Jeſum Chriſtum, oportet, ut gaudium ſit omnium gaudiorum maximum. Opus eſt, ut qui illos vident, intelligant eos ſumma affectos eſſe lætitia. *Gaudete, & exultate. Idem*.

Impreſſio, quā in ſpiritu Sancti hujus fecerunt Salvatoris præcepta.

Dogmata Salvatoris mundi in Sancti hujus ſpiritu omnem illam pepererunt impreſſionem, quam parere debebant verba Præceptoris adeo boni, & potentis, qualis eſt Jeſus Chriſtus. Dixerat illi; *Gaude*, ubi te perſecuti fuerint. Sanctus hic perfecte docilis fideliter paruit verbo magiſtri. Re ipſa gaviſus eſt tempore perſecutionis: Videre illum egredientem e cœtu, ubi damnatus fuerat. Inde pedem effert exultans gaudio, quia dignus habitus eſt, qui omnia pro Jeſu Chriſti nomine perferret opprobria. Quodnam eſt gaudii ejus fundamentum? Domini ſui verbum ſpiritui ipſius ſemper præſens: *Gaudete, & exultate. Idem*.

Nobis patienter ſuſtinendum eſt & orandum pro iis qui nos perſequuntur.

Cum homines afficiunt nos contumelia, cum noſtris opibus potiuntur, cum noſtro nomini labem offundunt, cum nigræ fuliginis ſucco nos aſpergere conantur: quidquid audeant in nos, ac ea omnia peragant, quæ propheta innuere voluit per hæc verba: *Perſequatur inimicus animam meam, & comprehendat, & conculcet in terra vitam meam, & gloriam meam in pulverem deducat:* (*Pſ.* 7.) Nobis perſuaſum eſſe debet, tunc nos cognoſcere debere, & efficere, ut & alii cognoſcant, nos eſſe id, quod eſſe debemus; non aliis utentes armis, ut inimicorum impotentiæ adverſemur quam precibus, & patientia, & imitantes perfectos illos Diſcipulos, de quibus ſcriptum eſt: *Ibant gaudentes a conſpectu concilii, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Jeſu contumeliam pati*. (*Act.* 5.) Niſi Chriſtianus peculiarem habeat curam ſeſe in hoc ſtatu adeo ſancto confirmandi, ejus tranquillitas inceſſanter perturbationibus erit obnoxia. Nam ex quo pendebit ab hominum libidine, aut nequitia, vel a dæmonum invidia, Satanas nunquam deerit quominus recentes ingerat tentationes, multiplicet perſecutiones ſuas, & perſecutores; & Chriſtianus parebit iracundiæ ſuæ, & ultiones machinabitur: ejuſque anima afflicta ſub pondere inimicorum, ac pœnarum ſuarum cedet. Fidelis denique, qui alienis commovetur injuriis, & expers eſt paſſionum Jeſu Chriſti, coronarum illius in partem minime accedet. *Ex libro, cui Titulus: Regula S. Benedicti. Tom.* 1.

Quo amore proſequi debeamus pauperes alienigenas qui maluerunt patriū ſolum, bona & amicos deſerere, quam Religionem?

Hoc autem, ut mihi videtur, efficere debet in cordibus veſtris non levem impreſſionem. Non deſunt pauperes alienigenæ, extorres a patria, inde ejecti in exſilium in odium Religionis, & Fidei; pauperes exagitati, qui propter Deum patiuntur; quibus natale ſolum interdictum eſt, quia ſunt Sacerdotes, vel initiati ſacris; quia ſunt Catholici, & Eccleſiæ gloriam ſuſtinent. Primis Chriſtianæ Religionis ſæculis adſcripti fuiſſent in albo Martyrum, & Confeſſorum J. Chriſti. Nam perſecutionum tempore Martyrii ſpecies erat in exſilium ejici propter fidem, & in carcerem trudi propter eamdem. (*Hebr. c.* 11.) Hic eſt ſtatus horum miſerorum: fides, quam profitentur, excivit in illos tot inimicos, quot error fecit hæreticos in populis, qui ſunt indociles, & rebelles lumini. Pro fide hac ſæviſſima quæque paſſi ſunt. *Anguſtiati, afflicti*. Proſcripti fuerunt, & in carceres conjecti: *Inſuper & vincula, & carceres*. In deſertis locis & in cavernis latitantes, nonniſi poſt ſexcenta pericula ad nos uſque pervenerunt, quæſituri in Chriſtiano regno perfugium: *In ſolitudinibus errantes, in montibus, & cavernis terræ. Exhortationes Chriſtianæ P. Bourdaloue Tomo* 1.

Finis, quem ſibi proponunt, qui inſtituunt Seminaria.

Qui inſtituunt Seminaria in illis regionibus, quæ hæreticis parent, non alium ſibi finem proponunt, quam alere homines, qui aliquando afflictæ huic Eccleſiæ prodeſſe valeant, ejuſque excidium reparare: qui contra Legum injuſtitiam, atque Edictorum ſeveritatem ſubrogari valeant in locum Paſtorum, quorum jacturam fecerit, & quibus prope fuit, ut viduaretur; qui ob id audeant periculo objicere libertatem, vitamque ſuam; & quos nullum periculum, vel metus valeat deterrere. Homines, qui conſolentur, confirment, foveantque gregem non adhuc prorſus diſſipatum, ſed quam primum diſſipandum: Qui confirment infirmos in fide: qui revocent eos, quos procella abſtraxerat; qui recentes animos addant iis, quos perſecutio de loco movere non potuit. Talis fuit Sancti hujus viri agendi ratio, qui poſtquam ſe exercuit in his piis locis, perpeſſus eſt omnia perſecutionum genera, quæ, quin illius fidem, & caritatem labefactarent, profuerunt, ut eaſdem augerent, illumque perfectum efficerent veri Chriſtiani prototypum. *Idem*.

Fructus quos Sanctus N. ex omnibus perſecutionibus ſuis percepit.

Pauci ſunt Sancti, qui, ut ita dicam non debeant perſecutionibus, adverſitatibus, paſſionibus aliquem ſaltem gradum gloriæ ſuæ in Cælo. Quid non debent Martyres cruciatibus ſuis? Proximi veſtri, & amici vos perſequentur, inquit Salvator: non ideo tamen eritis calamitoſiores. Univerſa crudeliſſimorum Tyrannorum nequitia, ne unum quidem de capite veſtro capillum convellere poteſt. Cum Deo cari ſimus, & accepti, quid nobis eſt metuendum? Quantus error eſt reſpicere odium mundi tanquam malum, cum nos mundus odit, quia diligimus Deum, quia Deo obſequimur, quia odio mundum habemus? Quos favores, quot bona mundus pollicetur S. N. ut illum pervertat? Et reſpuenti omnes promiſſionum illecebras, quot perſecutiones minitatur? Qua conſtantia Sanctus hic utraſque contemnit, & blanditias, & minas? Immo in blanditiis ejus gravius nanciſcitur tormentum? Mavult ſe objicere vitæ periculo, quam Dei ſui gratiam amittere. Quandonam ita ſentiemus? Quando ſecundum hæc principia ratiocinabimur? Peccatumne hodierna die malorum omnium maximum ducitur? Habeturne tamquam malum ab iis, qui peccare gaudent, & in peccatis gloriantur? Malum vocatur, jactura bonorum, ærumna, perſecutio, infortunium, quæ benedictionum ſunt ſortes ſecundum divinæ Providentiæ conſilia. At habetur ne loco mali inſignis peccatum, ubi reſpiciatur tanquam facilis ad locupletandum via? Proh Deus in quanta cæcitate hactenus vixi! Dimitte mihi iniquitates meas, & digneris exaudire orationem meam! Fac, Domine, potius ut patiar omnia tormenta. Fac, ut omnia vitæ hujus mala perferam, potiuſquam unum ſcelus committam. *P. Croiſet in Aſceticis. Tom.* 5.

Mundi perſecutiones efficiunt ut boni non-

Plerique eorum, qui patiuntur propter juſtitiam, labefactari ſe ſinunt perſecutionibus, & ſæpe deſerunt cauſſam Jeſu Chriſti, ut ſequantur mundi placita, quæ ipſis faciliora,